

Värmlands Anor

2016:2

Juni 2016

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 33

Konfirmander i Nysund 1925. Nysund klyvs av Letälven i två delar. Eftersom Letälven är landskapsgräns så tillhör socknen både Värmland och Närke. Ända fram till 1923 var den delad mellan Örebro och Värmlands län, men numera tillhör den helt Örebro län. Kyrkan ligger i Värmland, och i kyrkligt hänseende tillhör hela församlingen Karlstads stift. Bilden är tillhandahållen av Degerfors hembygdsförening, som tyvärr inte har några uppgifter om vad ungdomarna heter. Om det är någon som känner till något om dessa allvarliga unga närkingar och värmlänningar så är hembygdsföreningen mycket intresserad. Prästen var komminister Erik Sundblad (1886-1953), senare kyrkoherde i Tösse.

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa. Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047

Upplaga 1700 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare

Hans Olsson, Forshaga

Redaktör

Carl-Johan Ivarsson, Finnögatan 4 B, 614 33 Söderköping
Tel 070-2253245, redaktor@varmlandsrotter.se

Layout

Kerstin Osterman, KEOZ, Skattkärr

Tryck

City Tryck i Karlstad AB

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress

c/o Hans Olsson, Virvelgatan 77, 667 34 Forshaga

E-post: ordforande@varmlandsrotter.se

Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor

Thore Jansson: medlem@varmlandsrotter.se

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 150 kr för ordinarie medlem och 50 kr för familjemedlem (2016) till svenskt plusgiro 46 96 60-5. Medlemmar i Norge betalar 140 norska kronor + porto 50 norska kronor till norskt postgiro 7877 08 16652.

Hemsida och e-mail

www.varmlandsrotter.se

e-mail vsf@varmlandsrotter.se

Föreningens styrelse

Ordförande Hans Olsson, Virvelgatan 77, 667 34 Forshaga Tel. 054-87 29 93

Vice ordförande Lars-Göran Jansson, Ingalills väg 10, 656 38 Karlstad. Tel. 054-83 75 81

Sekreterare Gunnar Jonsson, Sveavägen 6 C, 66141 Säffle. Tel. 0533-105 59

Kassör Thore Jansson,

Västra Ingersby 101, 686 94 Rottneros Tel. 0565-602 23

Ledamöter

Anneli Johannesson, Snoavägen 4, 663 41 Hammarö. Tel. 054-52 13 86

Eva Lejrin, Orrholmsgatan 3, lgh 1603, 652 15 Karlstad. Tel. 054-202 21 76

Monica Lööf, Floravägen 24, 663 33 Skoghall. Tel. 054-51 73 10

Sune Paulsson, Hadar Grudes gata 10, 652 26 Karlstad Tel. 054-87 21 41

Sonja Skagerud Östlund, Cederroths väg 1, 663 33 Skoghall. Tel. 054-51 73 34

Stefan Svensson, Likenäsgatan 2, 654 68 Karlstad. Tel. 054-83 01 13

INNEHÅLL

- 3 **Brevik Förr i Tia – bygdeforskning i en liten by**, Kjell Gustafsson
- 6 **Hos släktforskarna i Sillerud**, Carl-Johan Ivarsson
- 7 **En släkt från Näs i Svanskog, del 2** Sten Høyendahl
- 11 **Fra Aremark i Østfold til aner i Värmland**, Astrid M L Vereide
- 13 **Ur andra medlemsblad**
- 14 **I spåren av Lars, Caroline och Andrew** Carl-Johan Ivarsson
- 17 **Saxat från styrelsen**
- 18 **Årsmötet den 2 april**
- 19 **Ordföranden har ordet**
- 19 **Medlemsinformation**
- 20 **Släktforskningens dag**
- 20 **Antavla nr 200**
- 22 **Antavla nr 201**
- 24 **Höstens program 2016**

Redaktörens ruta

Sedan vi senast hördes av, har jag fått äran att tillsammans med Henrik Olsson vara gästredaktör för ett nummer av tidskriften Värmländsk Kultur. Temat för numret var "Väckelsens hus" och det handlar om de nästan 600 byggnader i Värmland som byggts för den låg- och frikyrkliga väckelserörelsen.

Att vara redaktör innebär en hel del arbete men är också inspirerande. Några av er medlemmar fick jag glädjen att samtala med under Släktforskningens dag och årsmötet. En del delgav mig synpunkter på tidningen och jag tar gärna emot fler. Någon tyckte att VA är i gråaste laget. Skall vi satsa på mer färg i tidningen?

Ett särskilt tack till föreningens tidigare ordförande, redaktör och numera hedersmedlem Lars Gunnar Sander, som skrivit avdelningen "Ur andra medlemsblad" i de flesta nummer av VärmlandsAnor sedan 1995 men som nu avslutar denna uppgift. Tack för din insats, Lars Gunnar!

Notera också, att lösenordet till Värmlandsrötters medlemssidor förnyas i och med detta nummer. Kolla på adressetiketten!

Manusstopp för 2016:3 är 12 augusti 2016

Brevik Förr i Tia – bygdeforskning i en liten by

av Kjell Gustafsson

För fyra år sedan visste invånarna i byn Brevik i Ny socken, västra Värmland inte mycket om sin bys historia. Idag är kunskapen om deras förfäder och vad som hänt åtskilligt större. Om branden på Hildelund på 1930-talet som tog en 14-årig flickas liv. Och att det fanns 26 kor i gården Väststuga hundra år tidigare.

“Brevik Förr i Tia” blev namnet på den studiecirkel som startade i Brevik 2012.

- Det var nyfikenhet på vår historia som gjorde att vi började. Jag har mina rötter i byn sedan slutet av 1700-talet, berättar Thomas Gustavsson som i hela sitt liv bott i Brevik.

- Och så hade vi en entusiast som var beredd att leda arbetet.

Studiecirkeln som drivs i samarbete med Vuxenskolan i Arvika har haft träffar en gång i månaden under terminstid. Cirkeln har samlat omkring 20 deltagare vid varje möte.

Det är anmärkningsvärt många deltagare för i byn bor ju inte mer än 34 personer. Inte alla som bor här deltar, men istället kommer flera som har annan anknytning till Brevik.

Rolf Foss född 1936 är en av deltagarna. Han är född i byn men flyttade härifrån i slutet av 1940-talet. Idag bor han i Arvika men har i flera år varit en trogen deltagare i cirkeln.

En förening bildades efter cirkelstarten, Breviks bygdeförening och detta har gjort det möjligt att få stöd från Arvika kommun. Dessutom sponsrar Westra Värmlands Sparbank föreningen. Pengarna från dem har också gjort det möjligt att skapa en hemsida, www.breviksbf.se, där

studiecirkelns arbete redovisas. Idag finns där ett 90-tal artiklar om byn.

Soldatforskning

Bygdeforskningen i Brevik har inte bara visat sig vara ren släktforskning. Det har också bl a handlat om emigrantforskning, forskning om arbetets villkor, om kulturhistoria och soldatforskning.

- Vi har två hemman i byn och följaktligen har byn ställt upp med två soldater under den tid då Indelningsverket fanns. Via uppgifterna i framförallt Mönstringsrullorna har vi lyckats kartlägga alla soldater som byn satt upp sedan slutet av 1600-talet. Det är cirkelledaren Kjell Gustafsson som berättar.

En av knektarna var Anders Bengtsson Brefält blev soldat vid Jösse kompani 1848.

Han kommenderades 1856 till Carlstens fästning på Marstrand. 1862 befordrades han till timmerman. Han tog avsked 1874 beviljas ett årligt underhåll från Kronan på 15 kronor. Han bosätter sig några år senare i gården Framstuga.

1852 gifte han sig med Stina Nilsdotter från Älgå och de fick fyra barn - Anders, Nils, Johan Bernadotte och Maria.

Och militärlivet tycks ha präglat hela släkten. Anders, Nils och Johan Bernadotte

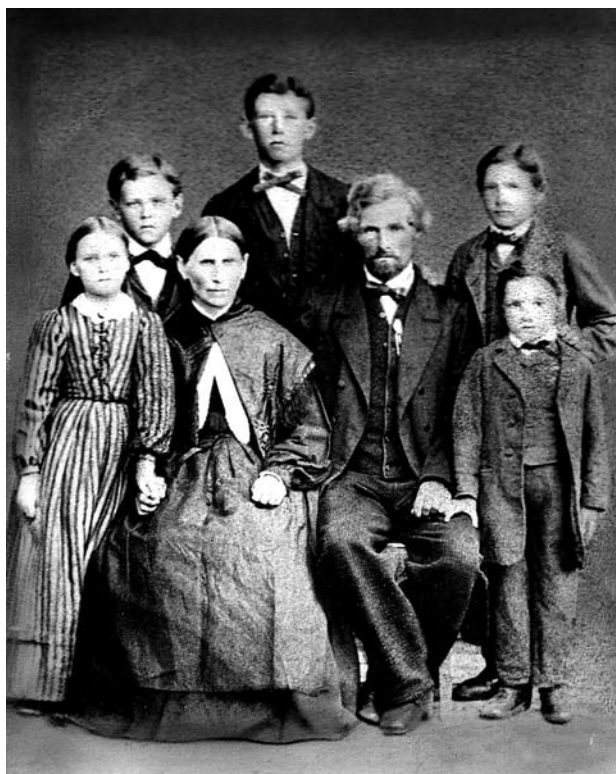
går också den militära banan och tar namnet Brandel. Anders och Nils blir underofficerare vid Värmlands regemente och så också barnbarnet Carl Viktor Brandel.

Carl Viktor Brandel flyttar tillbaka till Brevik efter sin tjänstgöring vid Trossnäs och köper 1917 gården Väststuga, en av Breviks äldsta gårdar. Han kom att ha flera förtroendeuppdrag i socknen.

1949 flyttar C V Brandel från Brevik till Edane.

Ett av hans barnbarn Gunnar Grahn, som idag bor i Karlstad, deltar i studiecirkeln Brevik Förr i Tia.

- Intressant att få veta mer om mina förfäders liv. Jag har väl också kunnat bidra lite till kunskapen om

En av Breviks indelta soldater Anders Bengtsson Brefält och hans familj. Han tjänstgjorde vid Trossnäs 1848-1874. Här framför fotografen sannolikt på sent 1870-tal. Anders i mitten, bredvid honom hans hustru Stina Nilsdotter. I övrigt från vänster Maria, Johan Bernadotte, Anders, Nils och Karl Gustaf. 1898 drunknar Anders i Vrångsälven. Hustrun Stina lever till 1912.

Gården Nyback i Brevik bygd på 1890-talet. Här bodde systern Anna som brevväxlade med brodern Nels Estlund som emigrerat till Amerika 1892. Han var då 20 år gammal.

familjen Brandel, bl a har jag hittat en del bilder av min morfar när han var militär.

Bilder berättar

Under åren som cirkelarbetet pågått i Brevik har deltagarna bidragit med bilder. Idag finns ett bildarkiv med omkring 700 bilder.

- De äldsta bilderna är från 1880-talet. Bl a finns en familjebild av knekten Anders Bengtsson Brefält, berättar Kjell Gustafsson

Det stora bildarkivet ledde till att bygdeföreningen sommaren 2015 ordnade en fotoutställning i Brevik. Den blev mycket uppskattad och välbesökt.

Inte bara släktforskning

Vilka svårigheter har vi mött i vår bygdeforskning?

Vanlig släktforskning kan tyckas enkel i jämförelse med bygdeforskningen. Trots att byn Brevik aldrig haft mer än omkring 100 invånare, så blir forskningsarbetet i princip ett 50-tal parallella släktforskningsprojekt. Familjer har flyttat in och ut ur byn. Vi har ju i vårt arbete försökt att följa de olika familjerna. Var kom de ifrån? Varför flyttade de till

Brevik? Och var tog de vägen när de lämnade byn?

Fastighetsbildningar i byn har studerats med hjälp av Lantmäteriets handlingar och kartor. Det ger en bra bild av livet i byn under 1800-talet. Där kan man få veta hur stora gårdarna var och vilka som var lagfarna ägare.

Dessutom har forskningen i byn också inneburit en del emigrantforskning. Vilka var de som emigrerade och vart tog de vägen.

Nels Estlunds (Nils Olsson) barn, som tillsammans med familjen bodde i staden Hastings i Minnesota. Bilden sändes 1924 till Nels syster Anna i Brevik.

Brevet hem till Anna

Mellan åren 1870 till 1928 lämnade 24 personer byn för att börja ett nytt liv i Amerika. En av de som for var Nils Olsson från gården Österås. Det skedde under den stora emigrationsvågen på 1890-talet. Han var då 20 år gammal och kom att bosätta sig i svenskbygderna i Minnesota.

30 år senare skriver Nils, som nu bytt namn till Nels Estlund, till sin syster Anna som bodde kvar i Brevik

Hastings Minnesota

Mars 11 - 1924

Jag är ännu vid de levande så jag tycker det är bäst att låta dig veta därom. Jag har inte hört från eder där hemma så jag vet inte om ni alla lever eller ej.

Marta brukar skriva en gång om året men i år har hon inte skrivit så jag undrar hur ni alla är. Det börjar att bli vår här.

Det har icke varit värst lång vinter här. Vi hade inte någon snö här förrän efter ny året. Hur är Brevik nu för tiden? Det är 30 år sedan jag var där så jag antager det är mycket förändrat.

Jag är vid god hälsa intill skrivande stund. Marold har varit mycket sjuk men är bättre nu så han sitter uppe litet. Han är 20 år nu så det är litet bekymmersamt emellanåt. Annars är vi någorlunda friska. Vi är en stor familj med fem barn.

Jag tror att jag visst icke haft brev från dig sedan kriget. Jag har hört att det varit mycket hårda tider där hemma. För allting har blivit så dyrt. Det är mycket dyrare här också, men börjar att komma ner litet. Inte så mycket arbete även dagpenningen.

Jag har inte så mycket att skriva, jag har icke hört men jag antager du är fortfarande i Brevik. Om du får detta brev

och finner ledighet, skriv några rader Anna.

Hälsa alla bröder och systrar, anhöriga, du och din familj. Från oss alla.

Broder Nels.

Förmögen hemmansägare

Bouppteckningar har varit en betydande tillgång i bygdeforskningen i Brevik. Bl a gav det en bra bild av hur förmögen bonden Jon Jakobsson i gården Väststuga var.

Jon Jacobsson var född i Ottebol år 1769. Han gifte sig 1791 med Britta Andersdotter som var dotter till Anders Ersson i Väststuga i Brevik.

I juni 1830 avled Jon i feber och drygt två månader senare dog hustrun Britta i bröstplågor, som var den tidens beteckning på tuberkulos. I september samma år upprättades bouppteckningarna efter dem båda.

Dåtidens bouppteckningar var detaljerade, allting togs upp i förteckningen. I Jons och Brittias fall gällde det bl a guld, silver och kontanter för cirka 312 riksdaler.

I Väststuga fanns också mängder av saker i koppar, mässing, malm och tenn.

Bouppteckningen i Väststuga ger också intressanta upplysningar om hur boningshuset och drängstugan var inredda och vilka rum som fanns i byggnaderna.

I uthusen fanns också stora värden, bl a fanns på gården sju hästar, 26 kor och en tjur. Dåtidens noggranna noteringar berättar om namnen på korna. Här finns namn som Rötinna, Brunetta, Docka och Krona.

Dessutom finns 28 får, 18 lamm och fem baggar. Det kan till exempel jämföras med två kor och några får som fanns på soldattorpet på Väststugas mark.

Till gården hörde också en bandhund med länk värderad till 1.16 riksdaler.

Gården Väststuga i Brevik. Gården är en av de äldsta i byn. I början av 1800-talet bodde här Jon Jakobsson och hans fru Britta Andersdotter. Båda dog 1830 och efterlämnade en betydande förmögenhet.

De sammanlagda tillgångarna i Väststuga år 1830 var imponerande 18.948 riksdaler. Det ligger nära till hands att jämföra med en torparfamiljs tillgångar.

När gården brann

Olyckor av olika slag har drabbat byn Brevik under århundradena. Ibland finns de dokumenterade i Husförhörlängderna och andra dokument som socknens präst förde.

1897 finns noterat att 23-åriga Olof Gustav Jonsson drunknat i sjön Ränken. Han var son till Lars Jonsson och Karin Nilsdotter som var födda och uppväxta i Östmark, men som kommit till Brevik 1893. Hur själva drunkningsolyckan gått till finns inte beskriven i handlingarna.

De äldre Breviksborna minns än idag två olyckor i Brevik - branden på Hildelund på 1930-talet och branden på Skönbacka skola 1940.

Här blir också tidningen Arvika Nyheters artikel från den 20 februari 1930 en viktig källa.

OHYGGLIG ELDSOLYCKA I BREVIK

14-årig flicka fann döden i lågorna.

En fruktansvärd eldsvåda, som krävde ett människoliv, rasade natten till fredagen i Östra Brevik, Eda socken. Ett boningshus tillhörigt en i Canada vistande person, Otto Bodin, och bebott av dennes hustru och fyra hemmavarande barn, fattade av någon anledning eld. Vad eldorsaken var vet man icke med bestämdhet, men man gissar på kortslutning.

Familjen Bodin låg till sängs och när den vaknade av hettan och röken var huset redan övertänt. Att tänka på att försöka släcka elden var meningslöst, och lika omöjligt var det att försöka rädda något av lösöret. Man måste först och främst tänka på att komma ut ur den brinnande byggnaden. Modern och en liten pojke, som hade sina sovplatser på nedre botten, lyckades också oskadda komma ur huset, men värre var det för en 20-årig son och två döttrar i åldern 14 och 8 år, vilka hade sina bäddar i gavelrummen på övre våningen.

De lyckades alla tre taga sig ut i hallen, men där drabbades den 14-åriga flickan, Anna, tydligen till följd av brännskadorna och skrämelsen av ett vansinnesanfall och rusade tillbaka in i rummet

Fortsättning på nästa sida

Hos släktforskarna i Sillerud

av Carl-Johan Ivarsson

Runtom i Värmland finns det på flera håll grupper eller nätverk för släktforskare. En sådan grupp finns i Sillerud i Årjängs kommun. Sillerud är en av de största socknarna i södra Värmland och för 150 år sedan bodde här drygt 6000 personer. Idag är invånarantalet bara 1150. Utanför kommungränsen är Sillerud kanske känt för sina många vackra sjöar, sin åttkantiga kyrka och för att Thore Skogman hade sitt sommarviste här under många år.

Men Sillerud är också en aktiv och levande bygd, med en livaktig hembygdsförening som ägnar sig åt

Silleruds dåtid, nutid och framtid. Ett resultat var sockenboken som utkom 2011. Ungefär samtidigt började hembygdsföreningens sekreterare Ann-Christin Gunnegård tillsammans med Hans Blomquist att bjuda in till öppna träffar för släktforskare i sockenstugan alldeles intill Silleruds kyrka.

Efter Hans Blomquists bortgång så driver Ann-Christin arbetet vidare tillsammans med Karin Salomonsson Nilsson. Släktfrågor kommer in via hembygdsföreningens hemsida och numera är Ann-Christin också släktforskarföreningens sockenombud för Sillerud.

VärmlandsAnors redaktör fick glädjen att delta vid forskarträffen i början av april. Att sockenstugan har trådlöst nätverk underlättar förstås när alla kommer med sina bärbara datorer och loggar in på Arkiv Digital. Den här kvällen kommer flera som precis börjat sin släktforskarbana. Jag fick hjälpa Gun Thorstensson att söka sin farfar som tycktes ha försvunnit i Norge. Vi hittade honom i folkräk-

ningen 1910 bosatt i Enebakk en bit öster om Oslo.

Vid olika bord pågår en intensiv forskningsverksamhet, där Ann-Christin och Karin fungerar som erfarna handledare. Stämningen är god, när frågetecken kan rätas ut och nya släkttrådar följs upp. Jag fick berätta lite om vad föreningen gör. Träffarna är öppna för alla utan föranmälan, och det har fungerat bättre än att organisera det som en formell nybörjarkurs.

Två timmar går fort, och vid nio-tiden är det dags att plocka ned datorerna. Den här terminen har träffarna ägt rum var tredje måndag. Intensiteten har varit lite olika genom åren, men så länge intresse finns så kommer man att fortsätta. Ett arbete med att registrera Silleruds födda, vigda och döda är också på gång.

För den som har frågor till Ann-Christin om Sillerud, så är ni välkomna att höra av er på e-post anki@galteviken.se

Fortsättning från sida 5

samt stängde dörren efter sig. Det var omöjligt för den äldre brodern att söka rädda henne. Själva blev han illa bränd, liksom den andra flickan, och när de vid halvtretiden på natten hunno fram till närmaste granne och berättade om den hemska händelsen, voro de två mera döda än levande.

Bygdeforskning = vanebildande

Studiecirkeln Brevik Förr i Tia lär fortsätta även om mycket nu är utforskat.

- Vi får ofta reaktioner på det vi skriver om på vår hemsida. Inte så sällan från avlägsna platser i landet. Dessa synpunkter och tankar och åsikter från cirkeldeltagarna gör att bilden av livet i den lilla byn kompletteras efter varje månad som går.

- Bygdeforskning är något jag rekommenderar. Men det är starkt vanebildande!

Släktforskargruppen som samlades i Silleruds sockenstuga den 4 april. Stående: Ann-Christine Bogren, Ingrid Andreasson, Gun Thorstensson och Kicki Forsberg. Sittande: Christer Persson, Ann-Christin Gunnegård och Karin Salomonsson Nilsson. Foto: Carl-Johan Ivarsson

En släkt från Näs i Svanskog, del 2

av Sten Høyendahl

I min artikel "En släkt från Näs i Svanskog" i VärmlandsAnor 2013:3 berättade jag om Elin Jakobsdotter och hennes make Halvar, som i början av 1600-talet bodde på helskattehemmanet Näs i Svanskog. Jag drog linjer fram till början av 1700-talet, men ättlingarna var bosatta i Näs långt in på 1800-talet, och jag vill därför ge en mer detaljerad redogörelse.

Västra halvgården (fjärding A)

Helskattehemmanet Näs delades 1660 in i två när Erik Persson köpte hälften av Anders Halvarsson, Elin och Halvars son. Erik var gift med Malin Persdotter, dotter till Anders' syster. Anders dog omkring 1680, och sonen Halvar Andersson tog över och hade denna parten tills han dog 1697. Dotteren Botella Halvarsdotter och maken Nils Axelsson tog över, men Botella dog redan 1711, och Nils 1717.

Botella Halvarsdotter, född ca 1665, död 1711, Näs. Gm *Nils Axelsson*, född ca 1662, död 1717, Näs.

Barn:

1. Hans Nilsson, född 1691, död som barn.
2. Axel Nilsson, född ca 1696, se nedan.
3. Anders Nilsson, född ca 1699, se nedan.
4. Halvar Nilsson, född 1706, se nedan.
5. Marit Nilsdotter, född 1693, förmodligen död 1730, Näs. G1 *Sven Svensson* i Mosstaka, död ca 1715. G2 *Sven Sundberg*, troligen död ca 1727, Näs.
6. Lisbet Nilsdotter, född ca 1710?, död ca 1761, ogift, Näs.

Äldsta sonen Axel Nilsson dömdes 3 mars 1719 som ogift dräng att

betala 40 mark silvermynt eftersom han fått barn med Britta Persdotter i Högen. Britta skulle böta med 20 mark. Om de inte betalade skulle "han med Spöö, och hon med Rijs slijtande att afstraffas". Han skulle också ge 3 daler silvermynt varje år till barnets födelse och uppfostran, och en daler till Britta.

Axel gifte sig kring 1725 med Ingrid Halvarsdotter, dotter till soldaten Halvar Torbjörnsson Näsvis som troligen bodde på Nästorpet. Brodern Halvar Nilsson och Ingeborg Persdotter var gift omkring 1728. Änkan Marit i Näs gick bort mars 1730. Hennes make Sven Sundberg måste ha avlidit före henne, men finns inte med i dödboken.

Anders Nilsson avled december 1740, och änkan Marit gifte sig med Lars Hansson. Lars Hanssons styvbarn är nämnd 1752 som ägare av 1/6 i Näs. År 1760 står också Anders' svärson Tolf Danielsson i Långfors i Sillerud bland jordägarna - han bodde i Näs 1758.

Anders Nilsson, född ca 1699, död 1740, Näs. Gm *Marit Andersdotter*, född ca 1706, död ca 1770?

Barn:

1. Nils Andersson, född 1736.
2. Malin Andersdotter. Gm Tolf Danielsson i Långfors, Sillerud.

Ingrid Halvarsdotter, Axel Nilssons hustru, avled oktober 1741, och Axel gifte sig året därpå med Lisbet Olsdotter. Han överförde desember 1741 sin del på 1/16 i Näs för 120 daler silvermynt till halvbrodern Jonas Nilsson i Esbjörbyn i Långserud socken, som med eget arv ägde 1/11 i Näs. Axel dog augusti 1746, 50 år gammal.

Axel Nilsson, född ca 1696, död 1746, Näs. G1 *Ingrid Halvarsdot-*

ter, född 1694, död 1741, Näs. G2 *Lisbet Olsdotter*.

Barn i första äktenskapet:

1. Nils Axelsson, född 1725, Näs.
2. Anders Axelsson, född 1732, förmodligen död som barn.
3. Anders Axelsson, född 1734, död 1735.
4. Jonas Axelsson, född 1734, död 1735.
5. Botella Axelsdotter, född 1720. Gm *Olof Göransson*.

Barn i andra äktenskapet:

1. Olof Axelsson, född 1743.
2. Cathrina Axelsdotter, född 1747.

Halvar Nilsson avled omkring 1750, och äldsta sonen Nils december 1750 i Näs. Änkan Ingeborg gifte sig med änklungen Sven Börjesson i Sund, som flyttade till Näs och dog där augusti 1757. Sven Börjessons minderåriga barn är 1752 listat med 1/12 i Näs. I den äldsta husförhörlängden för Svanskog hittar vi Ingeborg i 1758 med sina två söner, Jan och Halvar.

Halvar Nilsson, född 1706, död ca 1750, Näs. Gm *Ingeborg Persdotter*, född ca 1702, död 1768, Näs.

Barn:

1. Nils Halvarsson, född 1729, död 1750, Näs.
2. Per Halvarsson, född 1733, död som barn.
3. Olof Halvarsson, född 1736, död 1738.
4. Jan Halvarsson, född 1740, till Tryneviken. Gm *Gunilla Nilsdotter*, född ca 1743, från Koppungen.
5. Halvar Halvarsson, född 1744, död 1797, till Tryneviken. Gm *Annika Nilsdotter*, född 1748, död ca 1809.
6. Karin Halvarsdotter, född 1733, död 1736.

Jan och Halvar Halvarssöner köpte september 1760 fastern Lisbet Nilsdotters del 1/72 i Näs för 50 daler. De ägde nu 1/12 i Näs, men var fortfarande minderåriga, och modern Ingeborg stod som brukare. De fick mars 1763 första uppbud på deras fäderne arv, 5/72 i Näs, och Jan gifte sig i juni samma år. Han var brukare i Näs till mitten av 1770-talet, då han flyttade till Trynevik. Där bodde också hans bror Halvar, som hade gift sig 1770 med Annika Nilsdotter och tagit över efter svärföräldrarna Nils Olsson Werre och Karin Eriksdotter.

Västra halvgården (fjårding B)

Nils Andersson Svanbom var son till Anders Halvarsson i andra äktenskapet med Karin Olsdotter. Han hade år 1705 ärvt denna fjårding efter sin mor, men var då i krigstjänst öst i Europa. Han var sergeant när kriget bröt ut, och senare fältväbel. Nils hade en lång process mot grannen Nils Axelsson som är beskriven i min första artikel. I 1711 uppgavs att Erik Persson på den östra halvan av Näs hade varit hans förmyndare.

Hösten 1709 hade Anders Nilsson i Näs anklagat fältväbeln Svanbom för att ha tagit tillbaka en stut som Karin Olsdotter hade anförtrodd honom till foring mot 3 riksdaler. Anders avlade ed på att stuten gavs till honom som säkerhet för pengarna. Fältväbeln pålades omedelbart leverera stuten tillbaka. Anders Nilsson brukade troligen från 1705 en del av Näs – kanske fältväbelns del?

Under höstetinget 1710 hade fältväbeln «utj sitt fyllerij» kallad rätten en bikkjerätt, och stämdes därför till nästa ting, 3 februari 1711. Han hade med sig borgmästaren i Åmål, Magnus Eneroth, som fullmäktig. Eneroth hävdade att åtalan var «een updictad osanning, endast i det uthseende att bringa hans principal i misgracie och owänskap

hoos den Lofl: Rätten». Någon dom avsades ej.

Fältväbeln hade 1709 ingått äktenskap med den unga Cathrina Persdotter, dotter till Per Jonsson i Remmesnäs. Hon dog barnlös maj 1712, endast 22 år gammal. Per i Remmesnäs klagade över att mågen inte ville acceptera villkoren i arvskiftet som han hade underskrivit.

I februari 1713 kom länsmanen Nils Nilsson på tinget och «androg besvär» mot skogvaktaren på Dal, Per Persson Dahlström. Skogvaktaren hade sagt att hans före detta sväger Nils Svanbom två år tidigare hade tagit jord på kyrkogården och kastat under bordet i tingstugan medan han bad en särdeles bön. Fältväbeln nekade och saken blev inte återupptagen. Här hade den gamle krigaren uppenbarligen praktiserat trolldomskonster. Tron på sådant levde fortfarande, och fältväbeln tyckte väl att han behövde samverkan med mörkare krafter för att krossa Nils Axelsson.

Nils Svanbom gifte sig igen med Johanna Eriksdotter och dog omkring 1715 – inget av detta är noterat i kyrkböckerna för Svanskog. Vid höstetinget 1720 åtalades Johanna för delaktighet i stöld «på Spannemåhl och andra Pertzedlar», och dömdes till böter för snatteri – vid denna tid var det brist på mat i distriktet. Johanna gifte sig omkring 1722 med Olof Hermansson. År 1735 dömdes Nils Nilsson Svanbom, fältväbelns son med Johanna, för stöld.

Nils Andersson Svanbom, född ca 1660, död ca 1715, Näs, fältväbel.
G1 *Cathrina Persdotter*, född ca 1690, död 1712, från Remmesnäs.
G2 *Johanna Eriksdotter*.

Barn i andra äktenskapet:

1. Nils Nilsson Svanbom, född ca 1714.

Östra halvgården

Erik Persson drev från 1660 östra halvgården i Näs, och var gift med

Malin Persdotter, dotter av Per Eriksson och Kerstin Halvarsdotter i Sund. Kerstin var syster till Anders Halvarsson på västra halvgården, men förhållandet till grannarna var dåligt.

Vintern 1673 överfölls Erik Persson tillsammans med föraren Per Mül-ler och Nils Mattsson i Hallanda, «alla 3 Sachtmodighe och stilla Karlar», på vägen väster om Karlstad. Angriparna var soldaten Per Töresson i Söttersbol, Markus Eskilsson i Mörnäs och Nils Erlands-son i Mörnäs, alla från Stavnäs. De tre dömdes till 10 marks böter för brott mot freden, och Per Töresson skulle betala 70 mark för sex «kulefärksslagh» på föraren, två på Erik och två på Nils Mattsson. Erik hade dessutom fått sex «pukar» av Markus Eskilsson, som fick betala 18 mark för detta.

I 1683 nedhöggs Måns Katt från Örebro av Lars Persson mellan Källtegen och Bollsbryn, och fördes allvarligt skadad till Södra Skarbol. Erik Persson var då fjårdingsman, och sade till Måns: «I måtte intet wara synnerlighe busar uthan hafft gammalt afwund, emädan i har brustet uthi en sådan ond giärning». Sådant ville inte Måns erkänna. Erik frågade om han ville förlåta Lars Persson, og Måns svarade att det skulle han göra i Jesu namn. Han dog kort efter.

Erik avled 1695, och änkan Malin brukade halvgården några år med dottern Marit och hennes make, Erik Torbjörnsson Silling. Hon testamenterade i 1720 all sin lösa och fasta egendom i Näs till Marit och Erik, och avled månaden efter.

Malin Persdotter, född ca 1640, död februari 1720, Näs. Gm *Erik Persson*, född ca 1635, död januari 1695, Näs.

Barn:

1. Petter Eriksson Svanström, född ca 1663?, död ca 1710.
2. Nils Eriksson, född ca 1665,

död 1734, Koppungen. Gm *Anna Hindriksdotter*, född ca 1670, död 1742.

3. Jan Eriksson, född ca 1680, se nedan.
4. Kerstin Eriksdotter, född ca 1663, död 1739. Gm *Olof Hansson*, född ca 1657, död 1727, Krubbenäs.
5. Sigrid Eriksdotter, född ca 1670. Gm *Gullik Andersson*, Tonerud i Tveta.
6. Marit Eriksdotter, född ca 1678, död ca 1740? Gm *Erik Torbjörnsson Silling*, född ca 1670, död 1749, Näs.

Två av Erik och Malins barn, herr Per Svanström och Karin, sålde 2 juni 1708 en del av Näs till Olof Hansson i Krubbenäs för 100 riksdaler. Per Svanström dog ung. Han kallades ofta Petter, och hade uppenbarligen tagit prästutbildning.

Jan Eriksson hade år 1709 ingått äktenskap med Karin Andersdotter i Hallanda, och fått en part av sin fars del av Näs. Malin Persdotter hade vittnat i 1711 i striden mellan fältväbeln och Nils Axelsson, och av domboksreferatet framgår att Jan var hennes son med Erik Persson. Jan dog omkring 1716, och änkan Karin gifte sig med Nils Bryngelsson från Norane. Nils Bryngelssons styvbarn var bland jordägarna år 1728, och Per Jansson Loftman, Jans son, hade 1752 en tiondel i gården. Ingrid, Jans dotter, var gift med Olof Andersson, som från mitten av 1730-talet brukade en del av östra halvgården. Olof blev senare klockare i Svanskog.

Nils Eriksson i Koppungen, Jans bror, ägde också en del i östra halvgården, och hans barn tog över detta. Även Erik Perssons döttrar fick sina andelar. Kerstin Eriksdotter hade en son, Per Olsson i Krubbenäs, som var bland jordägarna år 1728 - och med 3/40 enligt kontrakt av juni 1752.

Jan Eriksson, född ca 1685, död ca 1716. Gm *Karin Andersdotter*, född ca 1685, död 1749, Näs.

Barn:

1. Per Jansson Loftman, Loftnerud.
2. Ingrid Jansdotter, född ca 1710, död 1787. Gm *Olof Andersson*, död 1770, Näs.

Svågarna Olof Hansson i Krubbenäs och soldaten Erik Torbjörnsson Silling kom på vintertinget 1718 angående herr Petter Svanström och system Karin Eriksdotters delar i Näs. Enligt generalmönstringsrulan av mars 1698 för Närke-Värmlands infanteriregiment var Erik Persson Silling musketerare för Sillingebyns rote i Långserud, men roten hade också Erik Torbjörnsson "till leja". Erik Torbjörnsson kallas både år 1718 och senare vid soldatnamnet Silling. Hösten 1718 tog han över 3/10 i halva Näs. Han hade köpt och inlöst 2/10 av svågarna Olof i Krubbenäs och Gullik i Tonerud för 40 riksdaler, medan hustrun Marit hade ärvd 1/10.

Erik Torbjörnsson dog 18 juni 1749 i Näs. Ett avtal 15 april 1746 mellan ägarna i Näs visar att han efter juni 1744 hade lämnat sin del till sönerna Erik og Jan. Av åtta barn var dessa två de enda som verkar ha nått vuxen ålder, och de fick 3/40 i gården vardera.

Erik Torbjörnsson Silling, född ca 1670, död 1749, Näs. Gm *Marit Eriksdotter*, född ca 1678, död ca 1740?

Barn:

1. Erik Eriksson, född ca 1710, se nedan.
2. Jan Eriksson, född 1717?, död 1718.
3. Jan Eriksson, född 1723, se nedan.
4. Annika Eriksdotter, född 1699, förmodligen död som barn.
5. Karin Eriksdotter, född 1702, död 1703.
6. Karin Eriksdotter, född 1705, död 1706.
7. Karin Eriksdotter, född 1714, förmodligen död som barn.
8. barn, född ca 1716, död 1717.

Erik Eriksson ersatte år 1748 sin del på 3/40 i Näs mot en del i Mörlid i By socken från brukspatron Gustaf Magnus Ugglå. Erik bodde fortfarande i Näs 1750, men flyttade troligen från Svanskog.

Erik Eriksson, född ca 1710. Gm *Kerstin Jonsdotter*.

Barn:

1. Per Eriksson, född 1747.
2. Lena Eriksdotter, född 1741.
3. Maria Eriksdotter, född 1743.
4. Ingrid Eriksdotter, född 1745, död 1747.
5. Ingrid Eriksdotter, född 1750.

Jan Eriksson och hans hustru Marit Andersdotter ingick äktenskap omkring 1745. Marit var dotter till Anders Svensson och Dordi Persdotter i Röstegen, som i mitten av 1720-talet kom till Linheden i Laxarby socken. I 1752 ägde Jan Eriksson 3/40 i Näs. Han gick bort år 1782 av hosta och bröstsjuka. Marit bodde efter detta med äldsta sonen, Jan Jansson, som tog över faderns del. I slutet av 1790-talet kom Marit till dottern Malin i Gaterud, men bara ett par år senare var hon tillbaka i Näs. Hon dog där i 1807 som en gammal kvinna.

Husförhörlängden av 1807 visar att Jan Jansson ägde och brukade 1/40 i Näs, en betydlig mindre del än hans föräldrar hade haft i mitten av 1700-talet.

Jan Eriksson, född 1723, död 1782. Gm *Marit Andersdotter*, född 1719, död 1807, från Röstigen i Laxarby.

Barn:

1. Per Jansson, född 1746, död 1747.
2. Jan Jansson, född 1748, död 1820, Näs. Gm *Annika Andersdotter*, född ca 1765, död 1822.
3. Malin Jansdotter, född 1752, död 1812. Gm *Jonas Nilsson*, född 1755, död 1827, Gaterud.

4. Annika Jansdotter, född 1756, död 1818. Gm *Anders Andersson Skarberg*, född ca 1762, död 1824, Södra Skarbol.
5. Marit Jansdotter, född 1762, död 1765.

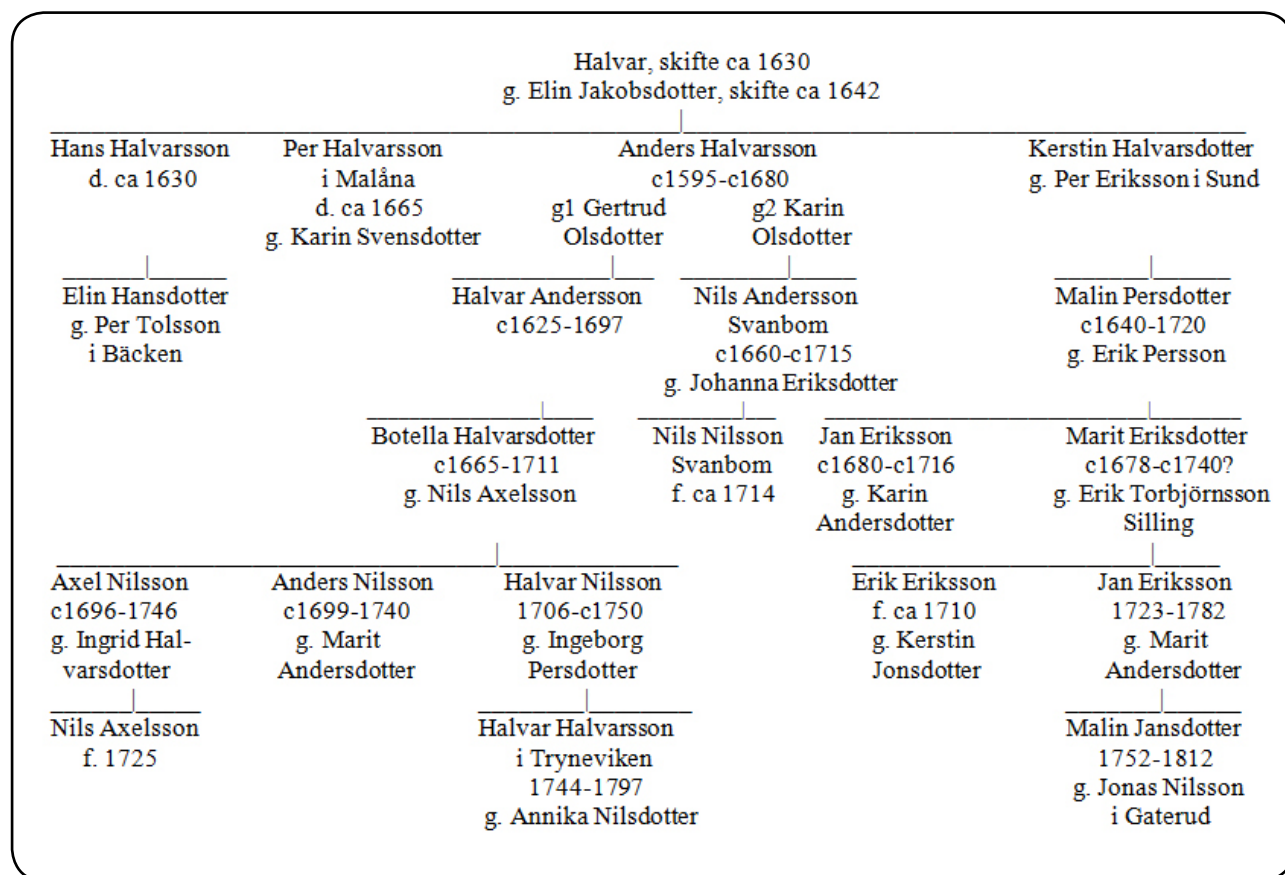
Många ättlingar

Som vi har sett, fanns det många ättlingar efter Elin Jakobsdotter och hennes make Halvar i helskatt-hemmanet Näs. I min första artikel gav jag en översikt över släkten i Näs, som här upprepas.

Jag är själv en av ättlingarna. En av mina förfäder var Halvar Halvarsson i Näs, som gifte sig 1770 och flyttade till Tryneviken. Halvar var farmors farfar till Wilhelmina Svensson, min mormor som var född 1877 i Gaterud, Svanskog, och som drog till Norge liksom många andra värmlänningar i sin tid gjorde.

Källor

Domböcker, Gillbergs och Tössbo härader.
Kyrkböcker, Svanskog socken.
Husförhörlängder, Svanskog socken.
Skattemantal och rotelängder, Svanskog socken.
Soldatrullar, Närke-Värmlands infanteriregiment.
Høyendahl, Sten: *Näs i Svanskog*. Opublicerad paper (1998).

Ättlingar efter Elin Jakobsdotter och Halvar i Näs, Svanskog.

Träffa föreningen i sommar-Värmland

Som vanligt deltar Värmlands Släktforskarförening vid några sommarevenemang i landskapet. Följande datum är aktuella – för detaljer hänvisas till respektive evenemangs annonsering och hemsidor. Notera, att vi deltar enbart vissa dagar på några längre evenemang.

4 juni	Edebymarten, Övre Ullerud
23 juli	Borgviksdagen, Borgvik
23 juli	Filibjurveckan, Filipstad
23 juli	Komikerfestivalen, Munkfors
9-10 augusti	Sunne Kulturvecka
12-13 augusti	Ransäters antik- och samlarmässa
21 augusti	Gravadagen

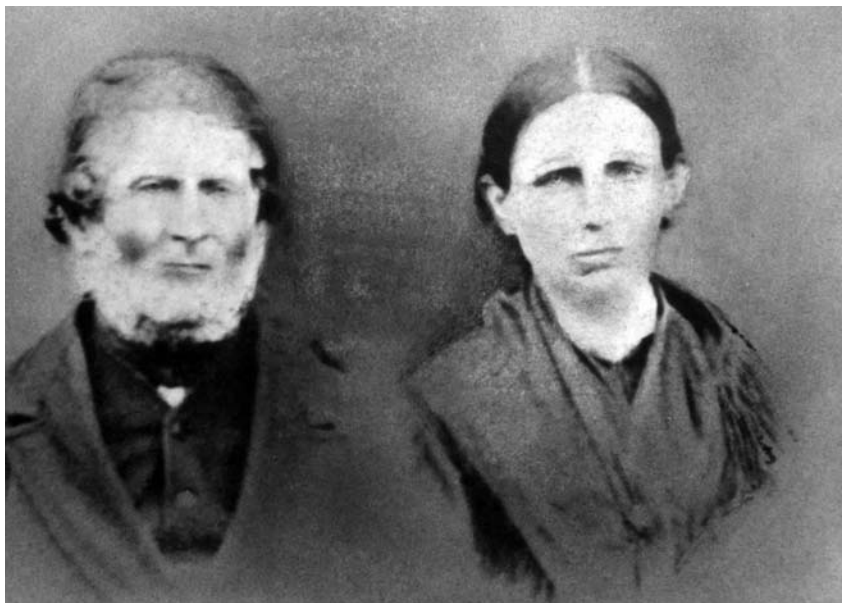
Fra Aremark i Østfold til aner i Värmland

av Astrid M. L. Vereide

Vår familie i dag regnes som norsk med ganske mye svensk blod som pumper i våre årer. Så er familien et grensetilfelle mellom Aremark og Värmland, gjennom flere slektsledd. Mor er fra Skåne. Min tekst er en samling av informasjon jeg har forsket fram for å følge slekten bakover i anetreet.

Med denne artikkel vil jeg dele med dere en reise jeg har gjort på bakgrunn av våre familierøtter i Aremark, Østfold, Norge til Värmland i Sverige. For drøye 110 år siden var det ett rike. Mine søsken og jeg er fortalt av farfar Hjalmar Fredrik Pedersen Lie (1879-1973) fra Aremark, at vi har slekt i Värmland. Han har skrevet om sin fars slekt med forgreninger i Nössemark i Dalsland og til Gudbrandsdalen. Om vår farmor Margrethe Elisabeth Oftedahl (24. des 1876-11. jan 1949) fra Aremark, har hennes nevøer samlet mye informasjon om anene, fra Rogaland, Agder-fylkene og Danmark.

Da jeg med denne bakgrunn fortsatte med min forskning ønsket jeg å fordype meg videre på vår fars mormor, Augusta Elisabeth (2. juni 1846 - 19. jan 1928) og hennes aner i Värmland. På tomten hvor vi vokste opp rett sør for Oslo, er det en godt avrundet sten som det nå vokser mose på. Det var fars mormor Augusta Elisabeths sten. Der satt hun og sku ut over tjernet. Hun sa også at på tomten skulle bjørkene få vokse opp. Videre het det seg at de trærne hadde Augusta plantet. Augusta Elisabeth var gift med kanalispektør Thomas Norberg Oftedahl (25. mai 1821-23. mai 1912) og de hadde to barn, Margrethe Elisabeth og Axel (1878 – 1972) som vokste opp på

Elin Andersdotter och Axel Robert Hellgren i Sundsbyn, Västra Fågelvik. Artikelförfattarens farmors mors föräldrar.

Krappeto i Aremark. Thomas var enkmann og hadde 6 barn som var halvsøsken til min farmor, men de er ikke med i denne berettelsen. For hvem var fars mormor Augusta og hva kan hun fortelle oss i dag?

Som overskriften sier kom hun fra Värmland. Jeg fant Augusta Elisabeth var født 2. juni 1846 i Västra Fågelvik¹. I vigselfprotokollen 2. juni 1874, hadde presten tegnet inn et hjerte. Ikke ofte å se i protokoller.

Videre fant jeg hennes foreldre og søsken. Augustas far het Axel Robert Hellgren og var født i Ny, Jösse härad, 22. des 1811. Axel Hellgren Oftedahl het også min farmors yngre bror. Navnet Robert kommer vi tilbake til. Augustas mor het Elin Andersdotter.

Tilbake til røttene. Axel Robert Hellgren var født i 1811. Han flyttet til Holmedal. Han traff Elin som var født i Sundsbyn 5. nov 1817². Axel og Elin giftet seg Holmedals pastorat 26.mai 1844³. Der står

det Prestegården som fødested for Axel. De bosatte seg i Sundsbyn hvor første datteren Anna Kristina 12. juli født 1844. Senere flyttet familien til Västra Fågelvik hvor Augusta Elisabeth og søsknene ble født. Elin døde 10. feb 1880⁴ i Öjersbyn, Västra Fågelvik. Faren Axel Robert døde i Öjersbyn 17. jan. 1893⁵. Augusta var den andre av til sammen syv søsken.

En yngre bror til Augusta, Claes Fredrik var tvilling men døde etter noen måneder mens søsteren Britta Stina vokste opp. Både en eldre søster og den yngste broren ”søkte lykken” i Kristiania (Oslo). Jeg vet at Anders Emil var født i Bruntorp, Västra Fågelvik i 1859, senere reiste til Kristiania. Der ble han skredder, giftet seg og stiftet familie. Familiene Lie og Hellgren hadde kontakt på begynnelsen av 1900-tallet. - Nylig har jeg fått kontakt med etterkommere i Emils familie. Det blir spennende å følge videre!

¹ Västra Fågelvik CI:3(1798-1851) Bild 83 / sid 159

² Västra Fågelvik CI:3 (1798-1851) Bil 38 / sid 69

³ Holmedal EI:1 (1798-1864) Bild 87 / sid 169

⁴ Västra Fågelvik FI:1 (1874-1894) Bild 16 / sid 25

⁵ Västra Fågelvik FI:1 (1874-1894) Bild 37 / sid 67

Hva så med Prästegården i Ny, var faren prest? Axels foreldre bodde på Prästegården⁶. Far var Robert Gustav Hellgren (16.april 1785⁷-27. jan 1851) født i Mörkerud, Sunne. Han var volontär, furir og officer i Värmlands Fältjägarkår. Han døde 1851 i Mörnäs, Sillerud. Mor til Axel var Britta Christina Rudquist (16. mar 1775-12. aug 1848). Hun døde i Långserud i 1848. De giftet seg 9.okt 1811 og Axel Robert var en av 5 søsken.

Robert Gustavs foreldre var Carl/Clas Fredrik Hellgren (18. juni 1750⁸ - 4. feb 1801) født på Mörkerud, Ny i Sunne og Maria Christina eller "Maja Caisa" Apelquist⁹ født 28.des. 1754 i Sunne. Carl Fredrik og Maja Lisa var tvillinger. Carl Fredrik og Maja Caisa giftet seg 1774 Östra Ämtervik og fikk 7 barn. Carl Fredrik døde 1801 i Nilsby Stora Kil.

Carl/Clas Fredrik foreldre var Robert Niklas Hellgren (1705 - 12. mai 1763) født i Näset og Katarina Margareta eller "Caisa Gretha" Ramsell (11. jan 1714 - 30. apr 1769) var født i Västra Knoll, Glava. De giftet seg 21.nov. 1731 i Glava, og Carl Fredrik var syvende barnet. Året 1705¹⁰ har jeg en kopi av dåpsbok, men har ikke klart å tyde teksten helt. Navnet Mofat og Elin skiller seg ut, men er veldig uklar.

Robert Niklas var i årene 1727-40 Rustmästare i 5. Näs kompani, videre Furir i Näs kompani og i årene 1728-63 Förare i Jösse härads kompani. Han døde 1763 Gustås, Arvika og Katarina 1769 i Björkås, Kila.

Robert Niklas far het Börge (Birger) Hellgren (1677 - 19.apr 1717¹¹) og mor var Maria Isabella Moffat (1658 - 25. apr 1742¹²) ofte nevnt som Made Maria Moffat i kirke-

Augusta Elisabeth Hellgren gift Ofiedahl, (1846-1928), artikelförfattarens farmors mor.

Thomas Norberg Ofiedahl (1821-1912), kanalinspektör, gift med Augusta Elisabeth.

bøkene. Foreldrenes fødselsår er kalkulert. De giftet seg antakelig i 1704. Det er nå det blir ekstra interessant. For hva er Moffat som etternavn i Sverige og i Skandinavia? Isabella er heller ikke et nordisk navn.

Börge (Birger) Nilsson Hellgren er registrert ved militære ruller og ved død 19.april 1717 i Gustås, Arvika. Der er alder notert 40 år og beregnet fødsel blir 1677 i Björnerud i Älgå. Det er en mulighet for at fedrene og soldatene Moffat og Hellgren har truffet hverandre i det militære og at ekteskapet er kommet i gang. Börge levde et liv innen militæret og er notert 1696 som 1. trumslagare, fältväbel i Jösse härads kompani af Närke- Värmlands regimente. Fra 1704 furir, sergeant og fra 1708 förare. I desember 1714¹³ er han

skrevet i Jösse Härad Compagnie som Feltväbel. Börge ble begravet ved Arvika kirke 1717. Börges far er notert som Nils ved Björnerud. Jeg har ikke kommet lenger tilbake der.

Maria Isabellas foreldre var etter andre notater, Robert Moffat (1615-1673) og Elisabeth Maria Stensdotter Rutenskjöld (1628-1695). Maria Isabella er beregnet født i Väsby i 1658, som femte barnet i Moffats hus. Det kommer vi tilbake til om litt. Maria Isabella døde 1742, 84 år gammel i Björkås, Kila.

Denne tråden har jeg hatt hjelp av My Heritage, undergått med kritikk og veiledning på veien. Men jeg er i god tro at jeg har rette kilder å vise til.

Nå er vi kommet til navnene Robert og til Moffat. Robert Moffat var ikke svensk av fødsel. Skotten ved navn Robert Moffat meldte seg til tjeneste var soldat i mange år for det svenske kongehus. Han var bl.a. stasjonert i Leipzig, Tyskland. De svenske kongehus var med i krigene ute i Europa og trengte utenlandsk arbeidskraft. Dette er under kong Gustav II Adolf til 1632, dronning Kristina 1644-1654, med formynderstyre under Axel Oxenstierna til 1644, videre kong Karl X Gustav til 1660 og til sist Karl XI:s regjeringstid¹⁴ 1697, med formynderstyre til 1672. Robert Moffat døde på havet i 1672-'73. Det var virkelig en brytningstid.

Robert Moffat hadde reist til Skottland for få med seg et skotsk adelsbrev for å bli regnet inn i det svenske adelsskap. Tragisk nok for familien forsvant han med skipet i bølgene på Nordsjøen 1673 og dokumentet likeså. I senere papirer som andre slektsforskere¹⁵ har funnet, viser at hans enke søkte om

6 artikkel av Richenberg

7 Sunne C:7 (1774-1793) Bild 160 / sid 311

8 Ny C:3 (1729-1771) Bild 52 / sid 91

9 www.anarkiv.com Forskning, Soldater

10 By-Säffle CI:1 (1689-1715) Bild 32 / 53

11 Arvika landsförsamling CI:3 (1717-1728) Bild 93 / sid 179

12 Kila CI:5 (1725-1749) Bild 91 / sid 221

13 Generalmönsterrullor – Närke och Värmlands regemente 175 (1715-1719) Bild 26

14 Aschehoug og Gyldendals Store Norske leksikon, 1989

15 "Robert Moffats bördesbrev" av Anders Klarbring

livsopphold etter Roberts tragiske død. Der oppsummeres årene han har vært i kongens tjeneste. Tilbake levde konen Elisabeth Maria og flere barn på nåde i boligen til Elisabeths familie Rutenskjöld.

Når jeg etter å ha lest Anders Klarbrings tekst om Björn Nilsson som slekten Lilljebjörns stamfader og vår Börge (Birger) Nilsson Hellgren, er det med gjenkjennelse i noe og litt uro for likheten i annet. Det jeg kan se så langt er muligheten for at fenrik Robert Moffat i Björn Nilssons (Lilljebjörn) nevnte Närke og Värmlands regemente i Leipzig, senere førte til at Lilljebjörns sønn giftet seg med Moffats yngre datter Margaretha. "Vår" Börge Hellgren giftet seg med Moffats litt eldre datter Maria Isabella. Det blir å bekrefte.

Ved boet etter våre foreldre fant jeg et par fotografier som jeg

aldri hadde sett før. Det er av vår oldefar (gammelmorfar) Thomas Nordal Oftedahl og oldemor (gammalmormor) Augusta Elisabeth Hellgren Oftedahl. Og til stor lykke og forundring også foto av Elin Andersdotter og Axel Robert Hellgren¹⁶, våre tippoldeforeldre fra Värmland. De deler jeg med meg ved artikkelen.

Hvem var denne Augusta Elisabeth og hva har hun kunnet fortelle om sine aner? Det er dokumentene som har fortalt utrolig mye. Hvilken reise jeg har kunnet gjøre ved hjelp av teknikken vi har i dag! Den hjelp jeg har hatt gjennom kontakter som Arkiv Digital, VärmlandsAnor, My Heritage og datanettet er makeløs. Søk må gjøres med omhu og jeg håper her at jeg har lett og kommet rett.

Fra anene i Aremark fulgte jeg anene vidt omkring i Värmland,

med en "reise" om Leipzig og til Skottland, nærmere notert som Dumfries hvor Moffat skal ha hatt sitt sete. Det spesielle sammentreff med Skottland er at under andre verdenskrig trente vår far Erik Lie (1914-2012) tropper i Scotland. Min datter studerte et semester i Glasgow. En kusine som studerte i Edinburgh traff sin mann som kom fra Glasgow og han hadde gått på skole med Moffat-ættlinger. Hvilket nettverk! Nå kaller en reise til Skottland, av flere årsaker. Mitt barnebarn skal i det minste ha et skjerf i Moffat-fargene – en kilt får han skaffe seg senere.

Kilder

Arkiv Digital, My Heritage og enkeltpersoner

<http://aforum.genealogi.se/discus/messages/44/15912.html> des 2006

16 Skrevet på av Hjalmar Lie

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

ALIRanor 2016:1 (Forskarföreringen ALIR Söderhamn med omnejd)

En medlems antavla av *Krister Rundqvist*: bl a Olof Eriksson f 1842 i Salungen, Mangskog, Alfred Pettersson f 1855 i Vidön, Karlstad och Karin Svensdotter f 1844 i Gräsmarksgården, Gräsmark

Boden-ANAN 2016:1 (Boden Överluleå Forskarförering)

Antavla med bl a Peter Carlsson Englund född 1792 i Järpliden, Dalby.

Flydda dagar 2016:1 (Linde Bergslags SläktforskarFörening)

Historien om Olof Göransson Ramberg av *Gunilla Didriksson*:

Olof död 1730 i Ramsberg var från Knoll i Glava socken.

Medlemstidningen nr 91 (Lulebygdsens Forskarförering)

Luleås första vattenverk av *Curt Björklund*: den förste maskinisten var Gustaf Olof Westerlund f 1872 i Sunne

Slaekt & Slekt 2016:1 (Solör Slektshistorielag)

To Henrik Pålsson f 1792-93 i Falltorp, Södra Finnskoga på samme tid av *Magne Ivar Mellem*. Hvem var Berte Olsdatter Snapholt av *Magne Ivar Mellem*: bl a Pål Henriksen Tossavainen f 1725 i Järpliden, Södra Finnskoga

Övrigt

Runslingan 2016:1 (Upplands Släktforskarförering)

Hemsidan Svenska herrgårdar och Databasen Sveriges herrgårdar av *Göran Ulväng*.

Skytilen 2016:1 (Romerike Historielag)

Karl XII og bygdene av *Nils Aasheim*.

Släktshistoriskt Forum 2016:1 (Sveriges Släktforskarförbund)

Inrikes pass av *Hans Hanner*. Populäraste programmen av *okänd författare*. Kyrkoarkiven – inte bara födda och döda av *Ewa Nilsson*. DNA för nybörjare – del 1 av *Maria Bratt*.

Strödda Annotationer nr 55 släktforskarför i Örero län)

Register till Bergskollegiums handlingar under 1600-talet av *Leif G:son Nygård*. Digitaliserade dagstidningar på nätet av *Stefan Nilsson*.

I spåren av Lars, Caroline och Andrew

av Carl-Johan Ivarsson

Vid Säftles bokmässa i oktober 2015 fick jag tillfälle att hålla föredrag över en värmländsk emigrantfamiljs öde i Minnesota i början av 1870-talet. Föredraget hette "Döden vid Kansas Lake" och byggde på boken "Severed Ties and Silenced Voices" av Roger McKnight, professor i skandinaviska studier vid Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minnesota, ett av Mellanvästerns "svenska" college. Boken utkom 2008, och jag har presenterat boken i VA 2009:2.

Bara några dagar efter mitt föredrag fick jag själv för första gången besöka Kansas Lake, en rätt avlägsen plats två timmars resa från tvillingstäderna Minneapolis-St. Paul.

Bro och Kila

Jag skall inte repetera hela historien bakom Lars Fredrik Johannesson Holm från Bro (Lars Johnson), hans hustru Karolina (Caroline) Andersdotter från Kila och deras haländske granne Andrew Johnsons öden kring en sjö på Minnesotas prärie här. Lars och Caroline hade bosatt sig vid Kansas Lake 1871 som nybyggare, efter att ha lämnat Stirserudstorp i Bro tre år tidigare. Vid Kansas Lake hade de blivit grannar med familjen Johannes Jönsson från Veinge i Halland, med sonen Anders eller Andrew Johnson som han kallades i Amerika. När Lars Johnson lämnade sitt hem den 8 november 1872 sågs han aldrig mer i livet. Kroppen återfanns i sjön Kansas Lake den 25 maj 1873 och då hade Caroline rymt från trakten tillsammans med Andrew. Hon var då havande med Andrews barn.

Omständigheterna kring vad som hände är mycket oklara, samtidigt som berättelsen säger mycket om svenska nybyggare i Minnesota och det liv som de fick i det nya

Kansas Lake som den ser ut idag. Foto: Carl-Johan Ivarsson

landet. Det slutade med att Andrew Johnson dömdes till livstids fängelse i maj 1874 för mordet på Lars Johnson.

Sommaren 1999 fick jag kontakt med Pat Henke i Fall Creek, Wisconsin. Vi hade ett gemensamt intresse av Karolina, Pats morfars mor och min farfars farfars kusin. Men det var svårt att veta vad som hänt Karolina/Caroline i Minnesota på 1870-talet.

Det stora genombrottet kom 2003 när flera trådar kunde knytas samman och dramat kring hennes tid i Minnesota avslöjades, framför allt med hjälp av Roger McKnight. Roger besökte också Säftletrakten den sommaren, där jag kunde guida honom i Bro och Kila. Karolinas ättlingar kunde återförenas och fem år senare utkom den ovan nämnda boken.

När jag åter fick möjlighet att göra en resa till USA kom jag på tanken att kontakta Roger McKnight och fråga om han ville följa med till Watonwan County. Det ville han gärna, och vi kom överens om att

träffas vid Gustavus Adolphus College på förmiddagen onsdagen den 21 oktober.

Vi hade inte träffats på 12 år men det var inga svårigheter att känna igen varandra. Efter en fika på campusområdet, så satte vi oss i min hyrda Hyundai och satte kursen mot Watonwan County.

20 miles från St. Peter ligger industristaden Mankato i Blue Earth County. Det var hit som jag reste med Pat och maken Bill Henke i april 2000 för att försöka bringa klarhet i Karolinas öde. Vi snubbade över några ledtrådar, men nu vet vi att Karolina och Andrew ingick äktenskap i häktet i Mankato våren 1874.

Prärielandskap

Från Mankato är det en kraftig uppförsbacke om man fortsätter på vägen som heter Minnesota State Highway 60. Upp från Minnesotaflodens dalgång så öppnar sig prärielandskapet, nu ett jordbrukslandskap med majsält efter majsält. Kring år 1870 när Lars, Karolina och Andrew kom hit var

det här ett landskap för nybyggare. Minnesota hade blivit en fullvärdig delstat i unionen 1858, men de följande åren kom att bli dramatiska. Det här var förstas indianland, även om det inte fanns några fasta bosättningar i det som skulle bli Watonwan County. Indianerna reste sig i "the Dakota War of 1862", och i just Mankato genomfördes den 26 december 1862 den största massavrättningen i USA:s historia när 28 dakotaindianer hängdes för delaktighet i det stora upproret.

Inbördeskriget 1861-1865 kom förstås att innebära att immigrationen till Minnesota och övriga delar av USA bromsades upp, men med fredsslutet så blev nybyggerlandet en kraftfull magnet på människor från hela Europa.

Vi svänger av från stora vägen till staden Madelia. Nu har vi kommit in i Watonwan County, ett av delstatens 87 counties. Counties sköter en hel del administrativa uppgifter och är också en indelning som används av olika myndigheter. Watonwan är ett av de mindre, enligt 2010 års folkräkning bodde där 11211 personer på 1100 km².

Watonwan County bildades 1860 och Madelia utsågs till säte för administrationen. Madelia ligger vid Watonwanfloden, ett indianskt namn som kan betyda "bete", alltså till fisket. I Madelia låg den byggnad där domstolen sammanträdde på våren 1874 och dömde Andrew Johnson att tillbringa resten av sitt liv i Stillwaterfängelset.

Vi fortsätter vidare mot St. James. Det finns en tydlig rivalitet mellan Madelia och St. James, berättar Roger. St. James blev delstatens administrativa huvudort 1878. Madelia växte fram på ett mer organiskt sätt, så var St. James från första början planerad av de stora järnvägsbolagen som drog linjer genom nybyggerområdet.

I St. James visar Roger på några

märkesbyggnader men också på den nutida förändringen. St. James och Madelia växer men landsbygdsområdena avfolkas. Jordbrukets rationalisering innebär att gårdarna blir större, det bor färre på landsbygden och i de små byarna. Ungdomarna från trakten flyttar bort, till industristäder som Mankato, collegestäder som St. Peter och till storstäderna Minneapolis-St. Paul.

De senaste årtiondena har det skett en kraftig inflyttning av människor från Latinamerika. Idag är 20% av Watonwan Countys invånare "latinos", där livsmedelsindustrin Tony Downs ger arbetstillfällen både i St. James och Madelia.

Svenskar och norrmän

Men Watonwan Countys landsbygd är präglad av sitt skandinaviska arv. Här finns East och West Sveadahl, där svenskheten är påtaglig, norrmännens "Gode dal", senare Godahl, och Odin Township, som måhända har en koppling till den nordiske guden men troligen är en förvrängning av den norske pionjären Aasten Hovdets namn. En by heter Darfur, inte efter provinsen i Sudan utan efter det svenska ordet "Därför".

Long Lake Township sydväst om St. James var starkt skandinaviskt, där norrmännen bodde kring sjön Long Lake. Området kring den närbelägna sjön Kansas Lake var dock präglad av svenska nybyggare. Namnet kommer från John Kensie som var en av de första vita på platsen på 1850-talet. Namnet Kensie's Lake förvanskades snart till Kansas Lake.

Det var för drygt 140 år sedan, som Lars Fredrik Johannessson Holm från Bro och hans hustru Karolina Andersdotter från Kila blev nybyggarparet Lars och Caroline Johnson vid Kansas Lake, Watonwan County, Minnesota. Lars ansågs som en besvärlig granne i nybyggarmiljön, där "lille Lars" ofta lämnade sin hustru och sina tre små barn för att dra på tiggarskrat och hustrun fick ta ett ansvar utöver det vanliga, då hon tydde sig till sina halländska grannar från Veinge socken.

Lars och Caroline bodde bara några hundra meter från familjen Johnson. Mellan dem låg en kyrka, Kansas Lake Lutheran Church. För bara några år sedan hade vi kunnat besöka kyrkan. Kyrkans 138 år långa historia tog slut söndagen den 21 juni 2009 när den sista

Här stod Kansas Lake Lutheran Church mellan 1871 och 2009. Roger McKnight visar på platsen. Foto: Carl-Johan Ivarsson

gudstjänsten hölls. Kort därefter revs kyrkan. Kyrkogården står kvar, och kyrkans klocka finns som ett minnesmärke på platsen. Det var dock inte den byggnad som revs 2009 som 1870-talets nybyggare såg, utan den sista kyrkan byggdes efter att nybyggarkyrkan förstörts av ett åsknedslag 1904.

En amerikansk kyrkogård kan inte jämföras med en svensk. Det finns sällan planteringar utan stenarna står utan prydnader, antingen upprättstående eller i marknivå. Gräsmattorna klipps, även om det varit torrt i södra Minnesota denna höst så gräsväxten är inte vad den borde vara. Gravarna hålls i helgd och stenarna står kvar även om det inte finns någon ättling som vårdar graven.

Vi hittar snabbt Andrew Johnsons föräldrars gravstenar. Eftersom fadern tog sitt eget liv så fick hans gravsten vändas bort från kyrkan, men han fick vila i vigd jord. Gravplatserna tycks dock säkra, så länge världen står. Gravar återanvänds sällan eller aldrig.

Det blåser ständigt här. Landskapet är mycket platt men bara små höjdskillnader. Det finns ju få träd som kan ge något lä, och inte heller några kullar. Den här oktoberdagen är vinden ljum och behaglig. Roger beskriver noga hur gårdarna var belägna på nybyggartiden. Idag finns några få gårdar kvar, och gamla tomter har istället blivit majsält. De första europeiska nybyggarna odlade annars mest vete.

Roger ber mig ta in på en grusväg. Det dammar kring bilen. Ännu ett vägska – det står ”Private Property” och ”No Hunting”. Vi får väl se vad som händer här, säger Roger lite hemlighetsfullt.

Vid sjön

Vi kommer fram till en modern villa, med en omgivande gräsmatta och utsikt över en sjö. Här är verkligen Kansas Lake, berättar Roger.

Kyrkogården i Kansas Lake. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Vi ringer på i villan – det visar sig att Roger känner Jim Moody som bor här mycket väl. Han kommer ut och det visar sig att han trots det engelskklingande namnet är ättling till en av Kansas Lakes svenska pionjärer, en soldat med namnet Modig från Dädesjö i Småland.

Jim Moody visar sig vara mycket intresserad av mordhistorien. Han berättar att han byggde sitt hus på en avstyckning från familjefarmen i början av 1970-talet. På sin nya gräsmatta hade han problem med en sänka, som aldrig ville bli jämn trots flera påfyllningar. ”Det är nog en grav”, sade någon av hans vänner då.

När Jim läste Rogers bok konstaterade han, att den plats där Lars Johnsons döda kropp hittades i maj 1874 ligger på hans tomt, där en liten bäck mynnar i Kansas Lake. Det berättas, att Lars begravdes hastigt i en grav mycket nära sjön. Troligen var det så, att han senare flyttades till den kyrkogård vi nyss besökte, även om det inte finns något minnesmärke som visar på gravens läge där.

Jim och Roger har gjort försök att gräva upp graven i gräsmattan, men fann ingenting. Nu finns en enkel vit naturlig sten där, som det närmaste Lars Fredrik Johansson Holm kanske kommer en gravsten.

Roger McKnight och Jim Moody vid platsen där Lars Johnson begravdes. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Saxat från styrelsen

På 1970-talet levde det människor i trakten som säkert kunde berätta mer om vad som hände under nybyggartiden och morddramat. Men ingen ställde rätt frågor till dem, och många frågor kring vad som hände Lars, Caroline och Andrew kommer aldrig bli klarlagda.

Jag fotograferar flitigt, och insuper den speciella atmosfären på platsen. Vi tackar för den trevliga pratstunden. Efter ett sista stopp vid en båtiläggningsplats, där man får de bästa vyerna av den lilla sjön, är besöket avslutat.

Kanske är jag den första besökaren här från Kila socken sedan Caroline flyttade tillbaka till Wisconsin på slutet av 1870-talet. Hennes två äldsta barn blev kvar i St. James, medan två barn fick följa med till Carolines nya liv i Wisconsin. Familjen delades upp. Caroline är en gåtfull kvinna, dragen till fel män, utsatt, tidvis lögnaktig men också en överlevare, som dog 65 år gammal i Wisconsin 1907. Hon erkände mordet på Lars, kanske för att skona Andrew, men det fick ingen betydelse för rätten. Hon är begravd med sin tredje make Gilbert Tingom i Burke, Wisconsin. Andrew kom att sluta sitt liv 1920 i samma delstat, som frigiven men mycket fattig i industristaden Superior, Wisconsin.

Att det blev en intensiv dag visas av att vi ”glömt” äta lunch. På vägen tillbaka till St. Peter diskuterar vi det amerikanska presidentvalet och det politiska läget. 1874 blir 2015. Kanske kommer jag någon gång tillbaka till Kansas Lake.

Styrelsen har haft, förutom ett konstituerande möte, sitt första möte med den nya styrelsen efter årsmötet. Det blev inte så stora förändringar i styrelsen. Ann-Greth Carlsson hade avböjt omval och vi har valt att inte ta in någon ersättare, eftersom vi anser att vi är många nog ändå. Övriga ledamöter, som stod på tur att avgå omvaldes. Lars-Göran Jansson utsågs på det konstituerande mötet till vice ordförande.

Vår kassör meddelade att trots påminnelse så har 60 medlemmar inte betalt in årsavgiften. Från årsskiftet har vi fått 59 nya medlemmar. Något som alla bör tänka på är att om man ändrar mailadress, så är det viktigt att meddela detta, annars riskerar man att gå miste om mycket information.

Vår ordförande hävdar att han inte kommer att ställa upp för omval nästa år, vilket ger vår valberedning något att bita i. I fortsättningen skulle vi nog vilja att ordföranden väljs på två år, vilket kommer att föreslås till årsmötet nästa år.

Vid höstens planeringsmöte kommer vi att se över organisationen och arbetsfördelningen i styrelsen. Vi borde fördela arbetet bättre för att avlasta bl a ordföranden, som idag håller i orimligt många arbetsuppgifter.

Vi skulle gärna se ett större engagemang från våra medlemmar. Till exempel när det gäller att ställa upp med forskarhjälp på Arkivcentrum och även att engagera sig i våra olika arbetsgrupper. När det gäller forskarhjälp så står det i vårt avtal med Arkivcentrum att vi ska ställa upp med en person varje torsdagskväll när arkivet är kvällsöppet. Vi behöver också en person,

som kan ta ansvaret för vårt materiallager. Vi är övertygade om att det många medlemmar, som skulle kunna engagera sig mera. Även bidrag till vår tidning är välkomna. Ju fler bidrag vi får desto större variation kan vi få i tidningen.

Det är viktigt för föreningen att få in nya krafter runt styrelsen! Så du som är intresserad eller vet någon som skulle vilja ställa upp – tveka inte utan hör av dig till någon i styrelsen! Det går också bra att skicka e-post till ordforande@varmlandsrotter.se

Släktforskningens Dag är nu avslutad för i år och vi har konstaterat att det blev ett riktigt bra arrangemang såväl på Arkivcentrum som ute hos våra lokalgrupper.

Programgruppen har höstens program klart och detta kommer inom kort ut i sin helhet på vår hemsida, på Rötter och på FB. Man är också långt på gång med vårens program. Även våra sk ”Yttre evenemang” är klara. De flesta är redan annonserade men något ytterligare evenemang kommer att läggas ut. Du som känner att du har programidéer eller evenemangsidéer får gärna höra av dig till programgruppen, vars sammankallande är Sonja Skagerud Östlund: sonja.skagerud@comhem.se

Den nya broschyren, som vi nämnt tidigare, är nu snart klar för att kunna tryckas upp. När det gäller en ny logga så avvaktar vi vad tävlingen kommer att ge oss för uppslag. Tidningens utseende har också diskuterats och vår redaktör skulle t ex vilja ha bilder i färg. Vi har en jättefin tidning men det är ju inget som säger att den inte kan bli ändå bättre.

Eva Lejrin

Årsmötet den 2 april med omval och Lurö

Ordföranden Hans Olsson öppnade mötet, och hälsade 39 deltagare välkomna. Till ordförande för årsmötet valdes Anders Lund, chef för Värmlandsarkiv. Till sekreterare för mötet valdes ordinarie, Gunnar Jonsson. Verksamhetsberättelsen presenterades rubrikvis av mötesordföranden Anders Lund. Räkenskaperna kommenterades av föreningens kassör Thore Jansson. Verksamhetsberättelse och räkenskaper godkändes sedan av årsmötet och lades till handlingarna. Den positiva medlemsutvecklingen nämndes särskilt, vi är en av få föreningar i landet som ökar. På fråga om styrelsen kunde beviljas ansvarsfrihet för 2015 års förvaltning svarades enhälligt ja.

Styrelsens förslag till stadgeändringar vad gäller datum för motioner, stadgeändringsförslag och förslag till hedersmedlem godkändes enhälligt av årsmötet. Datumet ändras från 15 januari till 1 november året innan årsmötet. Styrelsens förslag till verksamhetsinriktning, publicerat i VärmlandsAnor nr 2016:1, kommenterades av ordföranden Hans Olsson m.fl. och godkändes av årsmötet. Medlemsavgiften är oförändrad för 2017. För att

förenkla problemet med porto och växelkurser för utlandsmedlemmar, beslöts medlemsavgiften för medlemmar i utlandet till 200 kr. Budgeten för år 2016, publicerad i VärmlandsAnor nr 2016:1, godkändes av årsmötet med ändring av projektanslaget som ökades från 16.000 till 50.000.

Valberedningens, genom Peter Borg, förslag om omval av Hans Olsson, Forshaga till föreningens ordförande 2016 godkändes enhälligt av årsmötet. I tur att avgå som styrelseledamöter var Lars-Göran Jansson, Anneli Johannesson, Monica Löf, Sune Paulsson och Ann-Greth Carlsson. Årsmötet omvalde samtliga utom Ann-Greth Carlsson (som avsat sig omval), på 2 år. Vilket innebär att styrelsen minskas med en ledamot. Till revisorer omvaldes KG Lindgren, Säffle och Lennart Sennmark, Karlstad. Till revisorssuppleant omvaldes Jens-Åke Nilsson, Karlstad. Till redaktör för medlemstidningen VärmlandsAnor omvaldes Carl-Johan Ivarsson, Söderköping. Till redaktör för hemsidan VärmlandsRötter omvaldes Gunnar Jonsson, Säffle. Till valberedning omvaldes, Peter Borg (sk), Molkom, Kjerstin

Anders Falk höll föredrag om Lurö på årsmötet och framträdde också som trubadur. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Tungström, Karlstad och nyval av Ragnar Johansson, Forshaga. Ordföranden Anders Lund tackade för visat intresse och överlämnade klubban till Hans Olsson. Hans tackade Anders med en blomsterbukett, vilket även avgående ledamot Ann-Greth Carlsson kommer att få. Efter årsmötet visade Anders Falk bilder från Lurö. Sedan bjöd föreningen på smörgåstårta med dryck under vilket Anders Falk sjöng egna och andras visor. Dragning av, till årsmötesdeltagarna, utdelade lotter skedde.

Vid det konstituerande styrelsemötet valdes Lars-Göran Jansson till ny vice ordförande för föreningen. Gunnar Jonsson fortsätter som sekreterare och Thore Jansson som kassör.

Gunnar Jonsson

Årsmötets ordförande Anders Lund och sekreterare Gunnar Jonsson. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Ordföranden har ordet

Lördagen den 2 april genomfördes årets årsmöte och jag tackar för förtroendet att ha blivit omvald som ordförande för 2016.

Hur länge skall en ordförande "sitta"? För egen del känner jag det som så, att nytänkande behövs efter fem år som ordförande. I dagsläget väljs ordföranden på ett år. Styrelsen har diskuterat en motion till årsmötet 2017 att ordföranden skall ha en mandatperiod på två år. En stadgeändring beslutades bland annat på årets årsmöte, vilket innebär att vi kan hålla vårt nästa årsmöte redan i februari 2017.

Till lördagen 5 mars hade Sveriges Släktforskarförbund inbjudit till Samrådiskonferens på Nordiska Museet i Stockholm. Föreningen representerades endast av under-tecknad, en lång resa för en eftermiddag, men styrelsen ansåg att det var av värde att vi deltog. Vi hade gruppvisa diskussioner för senare redovisningar om bland annat förbundsavgiften, Rötters Vänner, CD/DVD/databaser, handböcker, årsboken, Bokhandeln och Släkt-historiskt forum. Jag har framfört till förbundsordföranden Erland Ringborg, att med hänsyn till långa

resvägar för många, inte minst för vår egen del, så bör konferensen vara minst en hel dag och att denna dag anpassas till när anslutna föreningars årsmöten är inplanerade 2017, därmed kanske i slutet av 2016 eller tidigt i januari 2017.

Jag läser huvuddelen av våra "utbytestidningar", som är ett 90-tal, och ser att många föreningar har kurser i släktforskning såväl grundkurser som fortsättningskurser och "specialkurser". För vår egen del har vi diskuterat detta men av flera anledningar går det inte, bland annat beroende på att vi har vår verksamhet på Arkivcentrum Värmland, vilket medför många fördelar men också någon nackdel inte minst att vi inte kan genomföra kurser. Jag har för egen del haft fyra grundkurser under våren, vilket medför att man får träffa många intresserade nya släktforskare och tänk att få se deras glädje när de finner allra minsta bakåt i tiden. Det har också inneburit cirka 30 nya medlemmar till föreningen.

När det gäller våra "utbytestidningar" kommer jag att vara mot-tagare av dem från dags datum. Vår redaktör Carl-Johan tar sedan

hand om dem för att skriva och publicera "Ur andra medlemsblad" i VärmlandsAnor.

De som har möjlighet att besöka Arkivcentrum Värmland kommer att upptäcka vilket lyft pentry, korridor och expedition har fått, inte minst skall ni i forskarsalen ta del av vårt bibliotek och tidningsställ-ställ, som flyttats dit från pentryt av Eva Lejrin och Sune Paulsson. I skrivande stund är det inte helt klart, men vi hoppas att det ska bli bättre att ta del av detta.

Vill även här påminna om att det är av stor vikt att du som har e-post meddelar denna och även adress-ändring till vår medlemsansvarige Thore Jansson. Du missar annars information som skickas ut via e-post och tyvärr kommer ett flertal tidningar tillbaka eftersom adressen är fel.

Glöm inte att spara lösenordet för medlemmar som finns på inplastningen.

Till sist – ha en riktigt skön sommar och glöm inte att föreningen deltar i många sommarevenemang, då jag hoppas att vi ses!

Hans Olsson

Medlemsinformation

Vill du bli medlem?

Vi är en växande förening! Det glädjer vi oss åt och vi hoppas att bli ännu flera. Om du vill bli medlem: Anmäl dig i formuläret på Värmlandsrötter eller skicka e-post till medlem@varmlandsrotter.se.

Har du flyttat?

Vi får ibland frågan från medlem-marna var medlemstidningen tagit vägen. Ibland kan man skylla på brevbäraren, men i de flesta fall har den som flyttat glömt att meddela oss. Där kan också formuläret på Värmlandsrötter användas. Eller skicka e-post till medlem@varmlandsrotter.se. Ett vanligt brev till medlemsansvarig går också bra: Thore Jansson, Västra Ingersby 101, 686 94 Rottneros.

Har du bytt e-post-adress?

Flera gånger varje termin skickar vi ut information till våra medlemmar på e-post. Medlemsansvarige meddelar att ett hundratal av de e-post-adresser vi har är inaktuella. Därför vill vi påminna alla våra medlem-mar att anmäla ny eller ändrad e-postadress till medlemsansvarig: medlem@varmlandsrotter.se

Min farmor Charlotta Berg föddes i Annita, Stora Kil 1871. Hon var yngsta barnet i en syskonkull på sex barn. Hon flyttade som ung till sin gifta syster på Alnö (Y), där hon också 1894 gifte sig med bokhållare Karl Fernlund. Charlotta blev dock ganska snart änka och flyttade då åter till barndomshemmet i Annita där hon ganska snart tog pigttjänst hos min farfars far på torpet Ängen under Säby gård. Hon gifte sig med min farfar 1901.

Anorna är i huvudsak koncentrerade till Sunne, Lysvik, Gräsmark och Fryksände.

Kurt Eriksson, erikssonkurtb@comhem.se

Nr 200

Släktforskningens dag

Släktforskningens dag ägde rum lördagen den 19 mars. Dagen uppmärksammades på flera olika platser i Värmland. Ungefär 200 besökare skrev in sig i gästboken på

Arkivcentrum i Karlstad. Här fick deltagarna glädjen att lyssna till fil. dr Annika Sandén som höll dubbla föreläsningar om sin bok "Missdådare". Hembygdsföreningar i

Karlstad med omnejd visade upp sig, och ett antal "rödsdjortor" från föreningen gav nybörjarhjälp till nya forskare. Foto: Hans Löfgren.

Upprättad för Charlotta Eriksson, f. Berg 24/1 1871 i Annita, Stora Kil (S)						
Antavla nr 200	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	fm (5) t. Kurt Eriksson. Alla orter i (S) län
	Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63	GA = Gustav Adolf FÅ = Fryksände
Johannes Petersson Spiksmåed f 15/5 1833 Lysvik, Lövsstaholm d 10/10 1887 Stora Kil, Annita g 26/12 1853 Lysvik	Berg	Berg	Berg, Anders Pettersson. M:spiksmåed	Berg, Peter Andersson. Spiksmåed	Berg, Anders Eriksson. Hammarsmed	1717, Varnum - 1787, FÅ
	Peter Andersson	Peter Andersson	f 3/6 1779, Gunnarskog, Fredros	15/10 1756, FÅ - 22/3 1829, Sunne	Håkansdotter, Annika	26/10 1724, Gåsborn - 1766, Gunnarskog
	Spiksmåedsmåstare	Spiksmåedsmåstare	d 13/12 1847, Lysvik, Lövsstaholm	Nyqvist, Lisa Pettersdotter	Nyqvist, Petter Jonasson. Kopparslagare	28/3 1714, Filipstad - 1786
	f 16/4 1802	f 16/4 1802	g 25/5 1801, Gråsmark	8 15/12 1755, Sunne - 12/2 1830, Sunne	Nyqvist, Katarina Larsdotter	8/11 1722, FÅ - 27/6 1790, Råmmen
	Sunne, Skarpeds bruk	Sunne, Skarpeds bruk	Olsdotter, Ingjerd	Jönsson, Olof	Eriksson, Jöns	
	d 5/6 1865	d 5/6 1865	f 19/11 1779, Gråsmark, Bråne N	26/2 1729, Gråsmark - 4/7 1801, Gråsm.	Jonsdotter, Sigr	
	Sunne, Backa	Sunne, Backa	d 1826, Lysvik, Lövsstaholm	Jonsdotter, Ingeborg	Jon	f cl 710
	4	4	9 1736, Gråsmark - 1/1 1791, Gråsmark			
	Olsdotter	Olsdotter	Ersson, Olof. Torpare	Pårsson, Erik		
	Kerstin	Kerstin	f 14/4 1776, Sunne, Såneby N			
Berg Charlotta Hemmafru d 30/7 1868 f 24/1 1871 Stora Kil, Annita d 29/5 1938 Stora Kil, Smedstad S g 8/3 1901 Stora Kil Eriksson Adolf f 31/8 1874, Stora Kil	f 25/8 1803	f 25/8 1803	g 1/1 1803, Fryksände	10 12/11 1746, Sunne - 15/3 1803, Sunne	Svensson, Per	27/1 1716, Sunne - 13/3 1804, Sunne
	Fryksände	Fryksände	Uddström, Maria Olsdotter	Uddström, Olof Eliasson. Måstersven	Christophersdotter, Marit	16/5 1728, Sunne - 1/2 1795, Sunne
	d 30/7 1868	d 30/7 1868	f 8/2 1778, Fryksände, Oleby bruk	1/2 1741, GA, Gumma - 1/11 1801, FÅ	Andersson, Elias	
	Sunne, Backa	Sunne, Backa	d 17/9 1857, Lysvik, Åsegård	Jonsdotter, Ingeborg	Andersdotter, Maria	
	5	5	11 3/9 1741, FÅ, Vasserud - 1/3 1804, FÅ	Nilsson, Lars. Bonde	Jonsson, Jon	16/12 1716, FÅ, Vasserud - 9/11 1774, FÅ
	Nilsson	Nilsson	Larsson, Nils		Olofsdotter, Sigr	22/12 1717, Lysvik - 14/5 1770, FÅ
	Lars	Lars	f 24/3 1776, Lysvik, Myringeby	1748 - 12/11 1784, Lysvik, Myringeby	Larsson, Nils	
	Jordbrukare	Jordbrukare	d 8/3 1836, Lysvik, Myringeby	Larsdotter, Maria	Persdotter, Kerstin	3/1 1717, Lysvik - 15/10 1799, Lysvik
	f 23/3 1798	f 23/3 1798	g 11/3 1797, Lysvik	12 16/11 1746, Lysvik - 13/2 1833, Lysvik	Larsson, Lars	29/9 1704, Lysvik - 11/9 1780, Lysvik
	Lysvik, Myringeby	Lysvik, Myringeby	Larsdotter, Kajsa	Larsson, Lars. Bonde	Jonsdotter, Marit	4/3 1713, Lysvik, Kårud - 5/12 1773, Lysvik
Nr 3, mor Larsdotter Kajsa f 7/1 1826 Lysvik, Åsegård d 27/12 1899 Stora Kil, Hasselbol	d 6/7 1845	Larsdotter, Kajsa	f 23/12 1778, Lysvik, Åsegård	21/11 1738, Sunne - 12/1 1811, Lysvik	Jonsson, Lars. Bonde	1699, Sunne, Arneby N - 1/1 1742, Sunne
	Lysvik, Åsegård	Lysvik, Åsegård	d 10/8 1854, Lysvik, Myringeby	Hasselström, Kajsa Nilsdotter	Olofsdotter, Kerstin	1704, (Sunne) - 16/12 1739, Sunne, Arneby N
	6	6	13 1738, Ransäter - 22/2 1808, Lysvik	Hasselström, Nils Persson	Hasselström, Nils Persson	1693, Alster - 26/3 1765, Sunne
	Olsdotter	Olsdotter	Olsson, Olof	Nilsson, Olof	Hollsten, Maria	14/3 1708, Sunne - 16/3 1759, Sunne
	Maria	Maria	f 2/5 1762, Lysvik, Åsegård	1729 - 8/2 1798, Lysvik, Åsegård	Nils	f cl 700
	f 5/8 1803	f 5/8 1803	d 1828, Lysvik, Åsegård	Eriksdotter, Ingeborg	Olsson, Erik	
	Lysvik, Åsegård	Lysvik, Åsegård	g 14/10 1798, Lysvik	14 9/4 1729, Lysvik - 22/8 1796, Lysvik	Larsdotter, Britta	
	d 8/2 1880	Lysvik, Åsegård	Persdotter, Marit	Jansson, Per. Bonde, kyrkvård	Olofsdotter, Johan	1666 - 1769
	Lysvik, Kårud	Lysvik, Kårud	d 3/4 1851, Lysvik, Åsegård	Månsdotter, Marit	Pårsdotter, Karin	
	7	7	15 30/3 1735, Lysvik - 6/8 1817, Lysvik	Jonsson, Måns. Nämndeman	Jonsson, Måns. Nämndeman	4/12 1701, Lysvik - 29/6 1785, Lysvik
24/4 2016				Ernestdotter, Lysken	Ernestdotter, Lysken	6/1 1706, Lysvik, Öjenäs - 1746

Nr201

Karin som föddes samma år på två olika platser i Värmland mitt i den stora förändringens århundrade. Vid den här tiden skulle allt tillverkas inom landet. Nyttan är det stora modeordet. Järnbruken i Värmland var inte stora men de var många. Olof fick tidigt lära sig smedyrket. Ett yrke som Olofs söner och deras söner i sin tur utövade vid flera bruk i Värmland och Dalsland.

Olof Jonsson Forsberg föddes 1752 i den lilla byn Persby strax norr om Torsby. Han växte upp tillsammans med sin mor Gertrud Arvidsdotter och hennes far Arvid Engelbrekts-son. Gertrud var aldrig gift med Olofs far Jon Jonsson. Förmodligen lämnade han sitt arbete som dräng i Persby innan Olof föddes.

Redan som trettonåring arbetar Olof som lärgosse hos mästern Peter Nyqvist på Vägsjöfors bruk norr om Torsby. Vid sexton års ålder är Olof Jonsson lärdräng under mästare Erik Olofsson Kruse på Rinnefors bruk. 1777 gifter sig Olof med Karin Bengtsdotter i Boda kyrka. De har hunnit bli 25 år. Vid vigseln arbetade Karin som piga vid Rinnefors bruk.

Vid sin tid i Rinnefors fick Olof och Karin söner Johan 1778, Bengt 1779 och dottern Maria 1781. Båda söner blir smeder. Bengt återvänder 1805 till Rinnefors bruk som spiksmidsmästare.

Enligt "Tusen svenska hamrar och järnbruk, anlagda ca 1540-1870" av Kjell G Åberg 1994 så anlades Brunsbergs bruk i Brunskog 1648 och lades ner 1882. Medan Rinnefors bruk i Boda anlades 1695 och nedlades 1868.

Karin som var jämnårig med Olof föddes i Strand. Dopvittnen var

Jon Knutsson i Strand och hans hustru Anna Börjesdotter. Även Karins mor Ingrid Nilsdotter (född 1719) och hennes mormor Anna Bryntesdotter (född 1679) föddes i Strand. Förmodligen i samma hus. Karins far Bengt Persson kom från Gunnarsbyn på motsatta sidan av sjön Värmeln. 1743 gifter sig Bengt med änkan Ingrid Nilsdotter. Ingrid var tidigare gift med *dannemannen* Nils Nilsson som dör endast 35 år gammal. Ingrid och Bengt fick sex barn tillsammans. Fyra söner och två döttrar. Karin var deras äldsta dotter.

Strand ligger vackert beläget vid sjön Värmeln inte långt från Rinnefors. Sjön Värmeln har förmodligen gett namn till landskapet Värmland. Vid den här tiden bodde det ca 120 personer i Strand. Det fanns åtta egendomar och minst lika många torp. Husen låg tätt efter bygatan.

1781 lämnar Olof och Karin Rinnefors bruk med sina tre barn för ett nytt arbete vid Billingsfors bruk. I Billingsfors tar Olof namnet Forsberg. Olof blir anställd som ämnessmed Nr 1, Mästern och Järnmanufaktur. Olof finns med i boken "Gamla Steneby" kapitlet om "Smederna på Billingsfors bruk". Där står: att smed nr 149 heter Olof Jonsson Forsberg. Olof arbetar som mästern i Billingsfors fram till 1797. I Billingsfors föds dottern Cajsa (1783), Nils (1783), Olof (1787), Olof (1789), Anna-Lisa (1791), Brita Stina (1794), Maria Cecilia (1797). Även söner Nils och Olof blir smeder.

Anledningar till att familjen flyttade till Billingsfors kan vara flera. Billingsfors var ett större bruk där Olof förmodligen fick bättre betalt som mästern. I Dalsland fanns

det vid den här tiden fortfarande mycket skog, en viktig råvara för järnindustrin.

1794 flyttar Olof med sin familj till Whitlandas övre bruk som låg vid Vitlandaån nära Tösse. Manufaktursmedjan för förädling av stångjärnet hade redan lagts ned. Det övre bruket fanns kvar ända fram till 1861. Året efter lades nedre bruket ned. Idag finns inga rester kvar från något av bruken.

1691 utfärdades privilegium till Johan Meijer på en stångjärnshammare och två härdar, sökanden fick sex års skattefrihet för bruket. Vitlanda bruk kom igång först 1693 med tillstånd för en tillverkning av 600 skeppund.

Karin blev 50 år. 1803 avlider hon i hög feber. Olof levde fram till 1809. Han hann vara med när sonen Bengt Forsberg gifte sig med Maria Uggren i Tösse prästgård 1804. Bengt hade fått sitt namn efter Karins far Bengt Persson i Strand. Bengt och Maria fick tillsammans tolv barn. De föddes när Bengt arbetade som smed vid Vitlanda bruk, Billingsfors bruk, Rinnefors bruk, Hillringsbergs Manufactur Werk, Träskogs bruk, Glasfors bruk och Lisefors bruk. Sex söner blev smeder. En av söner blev senare rådmann i Hjo. Bengt slutade som smed vid Hanefors bruk. Sonen Olof följde med föräldrarna för att arbeta som smed tillsammans med sin far vid Hanefors bruk. Bengt Forsberg och Maria Uggren blev, för den tiden mycket gamla, 86 respektive 84 år. Olof och Karin fick minst 27 barnbarn.

Krister Forsberg

070-626 15 97

krister.forsberg@gmail.com

Antavla nr 201	Upprättad för Olof Ludvig Forsberg, f. 22/11 1885 vid Kristinedals bruk i Fröskog (P)				ff f (8) t. Krister Forsberg. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	FÅ = Fryksände	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far	Forsberg	Forsberg, Olof Jonsson. Hammarmed	Jonsson, Jon. Dräng	Olofsson, Jon	1686, FÅ, Önnerud - 8/10 1749, FÅ, Önnerud	
Forsberg	Bengt Olofsson	f 3/1 1752, Fryksände, Persby	f 28/3 1729, Fryksände, Önnerud	Persdotter, Kerstin	1686, FÅ, Bada - 24/3 1759, FÅ, Önnerud	
Bengt	Spiksmedsmästare	d 30/1 1809, Tösse(P), Vitlanda bruk	Arvidsdotter, Gertrud	Engelbrektsson, Arvid	c 1691, FÅ, Önnerud - 23/3 1755, FÅ, Persby	
Smältörman, mästerverf	f 16/5 1779	g 19/10 1777, Boda	8 24/10 1724, FÅ, Persby - 7/6 1769, FÅ	Svensdotter, Kerstin	c 1686, FÅ, Persby - 24/7 1731, FÅ, Persby	
f 7/6 1814	Boda, Rinnefors bruk	Bengtsdotter, Karin	Persson, Bengt	Bengtsson, Per	1684, Brunsborg - 27/12 1719, Brunsborg, Gunnarsbyn	
Glava, Glasfors bruk	d 4/8 1865	f 26/4 1752, Brunsborg, Strand	14/4 1725, Brunsborg - 25/2 1776, Brunsborg	Matsdotter, Ingrid	1688, Brunsborg, Föske - 20/7 1770, Brunsborg	
d 19/6 1881	Mo(P), Hanefors bruk	d 27/2 1803, Tösse(P), Grankasen	Nilsdotter, Ingrid	Ingemarsson, Nils. Danneman	1679, Brunsborg - 28/1 1752, Brunsborg	
Fröskog(P), Lisefors	g 12/8 1804, Tösse(P) 4	9 19/6 1719, Brunsborg - 20/4 1782, Värms	19/6 1719, Brunsborg - 20/4 1782, Värms	Bryntesdotter, Anna	1679, Brunsborg, Strand - 21/9 1755, Brunsborg	
g 29/5 1836	Uggren	Uggren, Anders. Smed, mästerverf	Uggren, Sven Andersson. Smed	Uggren, Anders		
Tösse(P)	Maria Andersdotter	f 30/7 1746, Tösse(P), Valtarebol	17/3 1712, Tösse(P) - 18/9 1791, Tösse(P)	Andersdotter, Ingrid	1682 - 29/7 1761, Tösse(P), Valtarebol	
Nr 1, ansökare		d 2/10 1812, Tösse(P), Vitlanda bruk	Andersdotter, Elisabet	Anders		
Forsberg	f 25/2 1784	10 17/2 1718, Tösse(P) - 24/3 1766, Tösse(P)		Kerstin		
Olof Ludvig	Tösse(P), Vitlanda bruk	Andersdotter, Karin				
Filare, smed	d 29/10 1868	f 12/1 1746, Ånmskog(P), Listatorp				
f 22/11 1855	Mo(P), Forsbacka	d 1/12 1807, Tösse(P), Vitlanda bruk				
Fröskog(P), Kristinedal	5	11				
d 16/6 1884	Spik	Spik, Bengt Nilsson. Mästerverf	Spik, Nils Henriksson. Mästerverf	Spik, Henrik Nilsson. Lärdräng	d Norra Råda, Uddeholms bruk	
Göteborg dkfs(O)	Erik Bengtsson	f 28/7 1755, Nyed, Näshammaren	1712, (Norra Råda) - 25/11 1772, Ålvsbä	Brita	d Norra Råda, Uddeholms bruk	
g 22/4 1877	Mästerverf	d 12/4 1794, Nyed, Fösked bruk	Henriksdotter, Christina (Stina)			
Göteborg dkfs(O)	f 11/10 1779	g 18/12 1779, Nedre Ullerud	1718 - 20/10 1783, Ålvsbacka, Viken N			
Eliasdotter	Ålvsbacka, Viken N	Eriksdotter, Anna	Larsson, Erik			
Eva	d 27/10 1851	f 26/4 1756, Nyed, Krakerud				
	Tösse(P), Vitlanda bruk	d 18/9 1842, Nyed, Fösked	Tomasdotter, Brita			
Nr 3, mor	g 23/3 1800, Tösse(P) 6	13				
Spik	Andersdotter					
Anna Maria	Lena					
f 13/5 1810	f 13/6 1774					
Tösse(P), Vitlanda bruk	Varnum					
d 29/4 1902	d 10/6 1839					
Fröskog(P), Samnerud	Tösse(P), Vitlanda bruk	7				
14/6 2015						

Höstens program 2016

Arvika

Träffar: Biblioteket – Första måndagen i månaden kl 17-19.

5 sept. OBS Träffen är vid Såguddens café Nystuga kl 17. Curt Larsson berättar om våra äldre förfäders liv och visar sen fornsalen

3 okt. Min Hembygd – Älgå i mitt hjärta. Karl-Gustaf Lindgren

7 nov. Programmet inte klart meddelas i nästa nr och på hemsidan

5 dec. Diskussionskväll frågor mm

Forskarhjälp tredje tisdagen i månaden, kl 16 – 18

20 sept. 18 okt. 15 nov i Släktforskarrummet med PC bokad för oss samt lördagen 22 okt kl 11 – 13.

Arkivens dag lördag 12 nov kl 10.00 – 14.00. Hjälp med forskning mm

Karlstad

Alla aktiviteter sker på Arkivcentrum, Almqvistsalen eller Edbergssalen. Programmen genomförs i samarbete med Arkivcentrums institutioner.

Torsdag 1 sept kl 18.30 Hur släktforskar man i Finland? Niclas Persson

Torsdag 15 sept kl 18.30 Bildhantering i släktforskningen. Olle Andersson "Alster-Olle"

Måndag 3 okt kl 14.00 Magnus Lagerlöf & Esaias Tegnér - Olika liv men vänner för livet.
Eva-Gunilla Ribbing

Torsdag 20 okt kl 18.30 Hur släktforskar man i Norge? Kristin Mikalsen

Måndag 7 nov kl 14.00 Min hembygd – Älgå i mitt hjärta. Karl-Gustaf Lindgren

Torsdag 24 nov kl 18.30 Kartforskning – fortsättning. Morgan Nyberg

Måndag 5 dec kl 14.00 Emiweb. Mathias Nilsson, Svenska Migrationscentret

Kristinehamn

Hörsalen Biblioteket kl.18.30

Tisdag 25 okt Gårdsforskning. Anna-Lena Hultman.

Tisdag 22 nov. Ämne ej fastställt

Tisdag 20 dec kl. 17.30 Julkaffe endast medlemmar o anmälning

Forskarhjälp i Bibliotekets släktforskningsrum:

Andra tisdagen i månaden mellan 14.00 och 17.00 9/8, 13/9, 11/10, 8/11

"Snacktjäm" för daglediga, hörsalen:

Tisdagar: 23/8, 20/9, 18/10, 15/11, 6/12 kl.14.00 -17.00

Den 18/10, har vi en föreläsare, Gun Berger, från Folkuniversitetet

Säffle

Måndag 29 aug. kl.19.00 "Släktforskningen och DNA-tekniken". Eva Sjöqvist Persson

Måndag 26 sep. kl. 19.00 Om SVAR. Gunnar Jonsson

Måndag 31 okt. kl. 19.00 Informationskväll. Planering för vintern – våren

Måndag 28 nov. kl.19.00 Kända personer från Säffle och dess omnejd. Claes Åkerblom

Plats: Säffle bibliotek

För övriga lokalgrupper kommer program i nr 3

Vår programverksamhet genomförs i samarbete med

Folkuniversitetet